

TERCHOVÁ

DVOJMESAČNÍK VŠETKÝCH TERCHOVČANOV
ROČNÍK 34, 2/2023, CENA 1,50 €
WWW.TERCHOVA.SK, ISSN 1338-8827
VYDANÉ S FINANČNOU PODPOROU VARÍNSKEJ TLAČIARNE
FOTO Marián Zajac

Kráľovná

Mamy

Mesiace máj, mnohými označovaný za najkrajšie obdobie roka, je ako stvorený na rôznorodé oslavy, nielen obľúbené majálesy. Krása prebúdajúcej sa prírody, dlhšie i teplejšie dni, zázračný rozpuk a pestrofarebné premeny života ho k tomu jednoducho predurčujú. Po dlhom a chladnom období zimy sa ľuďom jednoducho žiada i patrí oslavovať. Dôvodov sa nájde neúrekom. Za všetky by som spomenul a vybral azda tie, ktoré ľudskému životu dávajú najväčší zmysel a hodnotu.

Máj – mesiac lásky sa začína sviatkom a oslavou práce. Už v tejto vete sa nachádzajú hneď dva dôvody. Láska a práca. Keď k nim priradíme tretí dôvod, naše mamy, začíname najskôr jemne tušiť a potom aj jasne vidieť do seba bezchybne zapadajúce kamienky slávnostnej májovej mozaiky. Nevieť si predstaviť bezcitnú a lenivú matku, inak povedané, mamu bez milujúceho srdca a pracovitých rúk. Iste, aj výnimky sa nájdu, ale ich rozoberanie nebude úlohou týchto riadkov.

Tu chceme v prvom rade vzdať hold vznešeným stvoreniam s menom mama, vďaka ktorým má tento krehký svet aj podľa básnika a spisovateľa Štefana Moravčíka „...lásku, čo ženie svet velikánsky a drží ho pokope“.

Láskavé a pracovité mamy sú naozajstnou nádejou, aby sa dnešný ťažko skúšaný svet naozaj nerozpadol. Veď kto iný ako naše mamy – nám deťom alebo mladým výrastkom, a často aj keď sme už boli dospelí – pomohol pozbierať a zlepiť črepiny nášho osobného rozbitého sveta...? A často pritom trpeli viac ako my. V tejto súvislosti mi napadla jedna smutno-veselá osobná skúsenosť, keď mi mama ešte ako tínedžerovi spravodlivo naložila po „chrbte a skrytí“ rukou pár „výchovných“.

Po dlhej dobe, keď sme na túto príhodu spoločne s úsmevom spomínali, nezabudla dodať, že mňa modriny prešli možno po týždni alebo dvoch, ale ju bolela ruka pol roka... Tak ešte raz: mama, ďakujem za príučku – a prepáč.

Keď sme pri spomínaných dôvodoch na oslavy, tak jednou z ušľachtilých foriem, ako osláviť mamy, ich lásku a pracovitosť, je určite poézia. Inšpiratívny mesiac máj tomu dáva krásny rámec, veď nielen známi básnici, ale hádam každý z nás vytvoril počas kvitnúceho a voňavého mesiaca nejaké verše o láske, a možno aj o dobrej pracovitej mame. Skúsme teda zaloviť v pamäti a nazrieť do nášho vnútra, či tam nemáme prachom zapadnutú, nikdy nevyslovenú, ale v duchu často opakovanú báseň pre mamu. A ak aj napriek tomu nič nevylovíme, nechajme sa aspoň inšpirovať dvoma autormi a ich krátkymi reflexiami na tému mama. Prvým je slovenský raper Michal Dušička (1984), alias Majk Spirit, druhým básnik, spisovateľ a politický väzeň Rudolf Dobiáš (1934). Delí ich síce od seba päťdesiat rokov života, ale spája úcta a láska k žene – matke.

*Teba nenahradí žiadna, ani náhodou,
si ženou čarovnou,
keď takú nájdem, dám to s ňou,
ja s princeznou,
lebo som vychovaný kráľovnou.*

(Majk Spirit – úryvok z piesne Mama)

*Prečo sa chveje osika?
Lebo sa jej vetrík dotýka.
A ktože je, kto je na vine,
že sa chvejú ruky mamine?
To sú ale smiešne otázky!
Tie ruky sa chvejú od lásky.*

(Rudolf Dobiáš – báseň Mamine ruky)

Nezabúdajme, milí čitatelia, na naše mamy. Nielen počas druhej májovej nedele – Dňa matiek, ale počas celého roka. Matky na svoje malé i veľké deti nezabúdajú nikdy. Pod srdcom nás nosia síce „len“ deväť mesiacov, ale V SRDCI celý život!

Marián Zajac

FOTO František Mucha

VYDÁVA

Miestne kultúrne
stredisko Terchová,
ul. sv. Cyrila a Metoda
č. 96, 013 06 Terchová

IČO VYDAVATEĽA
00364886

ŠÉFREDAKTOR
Ján Miho ml.

REDAKCIA
Katarína Halapiová,
Alena Cingelová,
Bc. Adriána Ondrušová

REDAKČNÁ RADA

Mgr. Peter Cabadaj,
Rudolf Patrnčíak,
Ing. Marián Zajac,
Ing. František Kadaš,
František Mucha,
Mgr. Renáta Opalková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA
Mgr. Peter Cabadaj

TILAČ
Varínska tlačiareň,
Varín

GRAFICKÁ ÚPRAVA

Bc. Adriána Ondrušová

ADRESA REDAKCIE

MKS Terchová, tel.
č. 041/5695 129,
0911 924 189,
mks@terchova.sk
Obecný úrad Terchová,
tel. č. 041/5695 138,
terchova@terchova.sk

EVIDENČNÉ ČÍSLO
3548/09

ISSN 1338-8827
Vyšlo v máji 2023

VYDANÉ
S FINANČNOU
PODPOROU
Varínskej tlačiarne

Obsah

2	ÚVODNÍK Mamy	12	JÁNOŠÍKOVE DNI 2023 Prípravy festivalu v plnom prúde Jánošík – legenda ožíva	SLÁVIK SLOVENSKA 2023 – školské kolo ZŠ s MŠ A. F. Kollára Terchová
4	FARSKÉ LISTY Poďakovanie za lásku 2023	16	LÚTORIADKY Za Jurajom Jakubiskom	24 RECEPTY NA TENTO ČAS Pokrmý voňajúce jarou
5	SPOMIENKY	17	JUBILEUM Storočnica narodenia Viktora Kubala Štyridsať rokov od úmrtia Paľa Bieliky	Terchovské národné divadlo informuje
6	SERIÁL Kaplňky a kríže v Terchovskej krajine (LIX., LX.)	26	ŠPORT Náročná sezóna Pavla Michálka Terchovskí lyžiari vo výsledkoch Veľkonočné stolnotenisové turnaje Traja Terhovci v Londýne 63. ročník Jánošíkovej valaštičky	
8	OBCENÝ ÚRAD INFORMUJE Vyčistili sme si Terchovú Oprava turistických chodníkov	18	PRIŠLO NA NAŠU ADRESU Vzpomínka na Vrátnou dolinu	
9	JUBILEUM 50. výročie Základnej školy u Gregušov Blahoželanie Anne Krkoškovej	19	UDIALO SA Štefan Uher – filmár európskeho rangu Cestami veľkých historických postáv Ocenenie knihy Vášeň zvaná film	30 SERIÁL Hral Jánošík hokej...(VI.) Hokej a klziská v Terchovej pred 65 rokmi Winter Classic v Struhárni
10	UDIALO SA Cyrilo-metodská cesta – kultúra a vzdelávanie bez hraníc Ordinariát OS a OZ SR oslávil 20. výročie činnosti	20	OSOBNOSTI TERCHOVEJ (94.) Veronika Hajasová	
		22	ZŠ S MŠ ADAMA FRANTIŠKA KOLLÁRA Zo života školy	32 INFOSERVIS

V centre obce stojí Máj

Peknou tradíciou je stavanie mája. Aj tento rok bude centrum našej obce zdobiť 20 metrov vysoký máj, ktorý postavili šikovní chlapi i vďaka technike.

-red-
FOTO Ján Hanuliak

NAŠA DEDOVIZEŇ

ZARÁSTLI BURINOU ROLE AJ LÚČINA,
NEKOSÍ ICH ŠUHAI, NEHRABE DIEVČINA.
BURINA SI RASTIE AŽ POVYŠE HLAVY,
NESPASÚ JU OVCE, KOZY ANI KRAVY.

NEPOČUŤ ORÁČA KONÍKA POHÁŇAŤ,
ĽAHŠIE JE ZEMI AKY V OBCHODE POZHÁŇAŤ.
NAŠI PRADEDOVIA BY VERU SMÚTILI,
ČO TO S ICH ROLAMI VNUCI POROBILI.

NENAŠLI BY MIESTO, KDE ORALI, SIALI,
BA ANI ROLIČKU, KDE KAPUSTU MALI.
RASTIE TAM BODĽAČIE, MALINČIE I TRNIE,
DNES SA UŽ NA ROLU ROBIŤ NIK NEHRNIE.

MLADÍ ĽUDIA ŤAŽŠEJ ROBOTY SA BOJA,
NA ÚRODNEJ ZEMI FABRIKY NÁM STOJA.
PRI ZMENE POČASIA RAZ NA TO PRÍDEME,
ŽE IBA Z PEKNÝCH ÁUT SA MY NENAJEME.

ANNA DIKOŠOVÁ

KRESBA Milan Opalka
Noviny Terchová, 1990

Pod'akovanie za lásku

Aj v tomto roku sme ďakovali a spomínali na sv. Jána Pavla II. počas Veľkonočného koncertu Pod'akovanie za lásku, ktorý sa uskutočnil v Nedeľu Božieho Milosrdenstva, 16. apríla 2023, v Diecéznej svätyni sv. Cyrila a Metoda v Terchovej po devätnásty raz. Na koncerte účinkovali obyvatelia Terchovej, z generácie staršej i mladšej, a hostia. V slovách a piesňach vystupujúcich zaznievali posolstvá o pokoji a mieri vo svete, tak aktuálne pre dnešný svet, a tiež výzva „byť milosrdným...“, ktorú ako východisko z osobných i spoločenských problémov človeka dnešnej doby akcentovali poslední traja pápeži – Ján Pavol II., Benedikt XVI. i František.

Z koncertu sme sa rozchádzali na cestu domov a medzi ľuďmi zamyslení a povzbudení jedným príbehom z knihy Úvod do kresťanstva od nedávno zosnulého pápeža Benedikta, ktorým autor naznačuje a odhaľuje podstatu kresťanstva. Prirovnáva v ňom súčasného človeka k rozprávkovému Jankovi... „Ten šiel svojou cestou a stretol muža, ktorý mu povedal, aby si zobral tento batoh, že ho urobí šťastným. Batoh bol však ťažký, takže len čo pocestný zmizol, Janko hodil batoh do priekopy. Vykráčoval ďalej a pochvaloval si, ako ľahko sa mu bez tej farchy ide. Problém však bol, že sa nepozrel, čo je v batohu také ťažké. A bola to ruda zlata...“

K tomuto Joseph Ratzinger prirovnal súčasného kresťana. Ako dieťa dostane výchovu – batoh viery, ale odíde z domu a batoh odhodí. Už nechodí do kostola, nedodržiava prikázania a podobne. Myslí si, že žije voľne a šťastne. Nedal si však námahu, aby spoznal, prečo je batoh viery ťažší, a čo za hodnota je jeho obsahom...

Marián Zajac

FOTO František Mucha

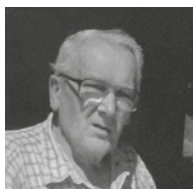
Na záver koncertu udelil páter Pavol Hudák, SVD, požehnanie s relikviou sv. Jána Pavla II.

SPOMIENKA

ČAS NELIEČI BOLEŠŤ ANI RANY, IBA NÁS UČÍ ŽIŤ BEZ TOHO, KOHO SME MALI RADI. DŇA 20. MARCA 2023 NÁS VO VEKU 84 ROKOV NAVŽDY OPUSTIL MILOVANÝ MANŽEL, OCKO, STARKÝ, PRASTARKÝ, SVOKOR, BRAT, ŠVAGOR A KAMARÁT

JOZEF HANULIAK

ÚPRIMNE ĎAKUJEME CELEJ RODINE, SUSEDOM A ZNÁMYM ZA PREJAVY SÚSTRASTI, KVETINOVÉ A PEŇAŽNÉ DARY. TAKTIEŽ ĎAKUJEME FOLKLORISTOM A POŽIARNIKOM, KTORÍ HO ODPREVADILI NA POSLEDNEJ CESTE. ŽIARILA Z TEBA LÁSKA A DOBROTA, BUDEŠ NÁM CHÝBAŤ DO KONCA ŽIVOTA

SPOMIENKA

DŇA 20. FEBRUÁRA 2023 UPLYNULO 10 ROKOV, ČO ODIŠIEL DO VEČNOSTI NÁŠ MANŽEL, OTEC, STARÝ A PRASTARÝ OTEC

JÁN NOGA

S ÚCTOU A LÁSKOU SPOMÍNAJÚ MANŽELKA MÁRIA, 5 SYNOV A 4 DCÉRY S RODINAMI. KTO STE HO POZNALI, SPOMEŇTE SI NA NEHO V MODLITBÁCH DOPÍSANÝ BOL PRÍBEH JEDNÉHO ČLOVEKA, KTORÝ VŠAK NEKONČÍ, LEBO PRÍBEH POKRAČUJE V NÁS...

POĎAKOVANIE

DOTÍKLO SRDCE, UTÍCHOL HLAS, MILOVAL ŽIVOT, PRÍRODU I NÁS. ODIŠIEL SI NÁHLE OD NÁS AKO KRÁSNY DEŇ, NESTIHOL SI POVEDAŤ: ZBOHOM, UŽ VIAC NEPRÍDEM. MAL SOM VÁS VŠETKÝCH RÁD, CHCEL SOM S VAMI ŽIŤ, ALE PRIŠLA TÁ CHVÍĽA, KEĎ DO VEČNOSTI MUSEL SOM ÍSŤ.

DŇA 12. JANUÁRA 2023 NÁS VO VEKU 37 ROKOV NÁHLE OPUSTIL DRAHÝ SYN, MANŽEL, OTEC, BRAT, ŠVAGOR, KRSTNÝ OTEC, KRSTNÝ SYN, SYNOVEC, BRATRANEC, STRÝKO A KAMARÁT

JÁN RYBÁR

– PRIMÁŠ TERCHOVSKEJ MUZYKY.

ÚPRIMNE ĎAKUJEME RODINE, ZNÁMYM, PRIATEĽOM, KULTÚRNEJ A FOLKLÓRNEJ OBCI ZA ÚČASŤ NA POSLEDNEJ ROZLÚČKE, PREJAVENIE SÚSTRASTI, KVETINOVÉ DARY A MODLITBY. VEĽKÁ VĎAKA PATRÍ AJ PÁNOVI FARÁROVI STANISLAVOVI ĎUNGELLOVI A PÁNOVI FARÁROVI PAVLOVI HUDÁKOVI.

S ÚCTOU A VĎAKOU SMÚTIACA RODINA

SPOMIENKA

DŇA 27. MÁJA 2023 UPLYNIE 20 ROKOV, ČO ODIŠLA NA VEČNOSŤ NAŠA MAMA, STARÁ MAMA A PRASTARKÁ

PAULÍNA OBŠIVANOVÁ

S LÁSKOU SPOMÍNAJÚ DETI S RODINAMI. ODPOČINUTIE VEČNÉ DAJ JEJ, Ó PANE. OD ŽIVOTA PRE SEBA NIČ SI NEŽIADALA, VŠETKO LEN PRE SVOJE DETI A RODINU. SVOJE ZLATÉ SRDCE CELÉ SI NÁM DALA, VEČNÝ POKOJ NECH DÁ BOH TI ZA ODMENU

POĎAKOVANIE

ĎAKUJEME RODINE, PRIATEĽOM A FARSKÉMU ÚRADU ZA DÔSTOJNÚ ROZLÚČKU S NAŠOU DRAHOU

ŠTEFÁNIU KOMAČKOVU, rod. Rybárovou

OPUSTILA NÁS 7. APRÍLA 2023 VO VEKU 73 ROKOV. MALA BLÍZKY VZŤAH K TERCHOVSKÉMU FOLKLÓRU A ĽUDOVÉMU UMENIU, AKO KRAJČÍRKA UŠILA KROJ NEJEDNÉMU ZÁJEMCOVI Z NAŠEJ DEDINY. ĎAKUJEME TERCHOVSKÝM MUZIKANTOM A FOLKLORISTOM PRÍTOMNÝM NA POSLEDNEJ ROZLÚČKE, KTORÁ SA KONALA V DIECÉZNEJ SVÄTYNI SV. CYRILA A METODA V TERCHOVEJ 13. APRÍLA 2023. S ÚCTOU ĎAKUJÚ MANŽEL FILIP, SYN RÓBERT A DCÉRA ADRIANA S RODINAMI

Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine (LIX., LX.)

Kaplnky, kríže – Božie muky, sochy svätých či zvonice sú hojne rozosiate po celom terchovskom chotári. Popri cestách, v osadách, na kopcoch, pri domoch... Dodávajú miestam, na ktorých sa nachádzajú, ďalší rozmer. Ten človek pochopí, až keď sa na tom mieste zastaví, zamyslí, porozhliada a pomodlí. Tak ako zbožný terchovský umelec, ktorý v priebehu storočí roztrúsil svoje kamenné, drevené i železné artefakty po Terchovskej krajine, aby vydal svedectvo o dobe, v ktorej žil, a zanechal posolstvo pre súčasnosť. Preto sme sa rozhodli na stránkach obecných novín mapovať a približovať tieto zaujímavé miesta ako príspevok k lepšej orientácii a poznaniu našej – terchovskej histórie.

V tomto čísle si bližšie predstavíme dve kaplnky. Jedna sa nachádza na Mládežníckej ulici, druhá na Jánošíkovej ulici na vyšnom konci.

Kaplnka na Mládežníckej ulici

Táto starosvetská drevená kaplnka patrí medzi najstaršie kaplnky svojho druhu v Terchovej. Na výšku meria, vrátane 20 centimetrového vrcholového krížika, celkovo 110 centimetrov. Strieška je poloblúková klenbová, šírka má 36 a hĺbku 20 centimetrov. Z čelnej a obidvoch bočných strán je presklená. Z vonkajších bočných strán sú po výške ku skeletu kaplnky pripevnené drevené prvky pripomínajúce tvar kopije. Vo vnútri kaplnky sa na centrálnom mieste nachádza pôvodný, približne 30 centimetrový zdobený kríž, za ktorým je záclonka; vo vnútri je ešte menšia soška Panny Márie, anjelika, obrázok Božieho Milosrdenstva, sviečky a drobná kvetinová výzdoba.

Od roku 2017 sa kaplnka nachádza na Mládežníckej ulici na približne 30 ročnom smreku medzi miestnou komunikáciou a riečkou Biely Potok. Čo však s ňou bolo dovtedy i ďalšie súvislosti nám ochotne prezradil pán Štefan Dikoš starší, ktorý s rodinou na uvedenej ulici

býva a o kaplnku sa spoločne príkladne starajú: „Kaplnku si pamätám od útleho detstva ako integrálnu súčasť drevenice rodiny Cingelovcov. Spomínaná drevenica stála neďaleko miestnej školy v ústreďí, chodieval som okolo nej skoro každý deň. Ako dieťa vychovávané v kresťanskej viere som kaplnke vždy vzdal úctu, či už prežehnaním sa, alebo krátkou modlitbou. Takto som si kaplnku uctieval až do roku 2017, keď zrejme nový vlastník spomenutej drevenice začal s jej rekonštrukciou – či skôr odstránením a budovaním novej modernej stavby na jej mieste. Keď som v jeden jarný deň spomenutého roku 2017 išiel okolo, uvidel som kaplnku pohodenú na sutinách a ostatnom stavebnom odpade z búranej drevenice. Zistil som, že je síce trochu poškodená, ale podstatná časť zostala neporušená. Zašiel som teda za pôvodným vlastníkom drevenice Vladimírom Cingelom s prosbou, či kaplnku môžem zrekonštruovať a ponechať si ju. Pán Cingel mi kaplnku s vďakou podaroval. Keďže sám nemal možnosť umiestniť ju na vhodnom mieste, prejavil úprimnú radosť z toho, že kaplnka, ktorú vnímal ako akési rodinné dedičstvo, zostane zachovaná. O úprimnosti jeho slov svedčí skutočnosť, že pri svojich prechádzkach či cyklistických výjazdoch po obci sa pri kaplnke vždy pristaví. Ja som kaplnku následne zobral domov, kde sme ju so synom Štefanom ošetrili novým náterom, doplnili a nahradili chýbajúce alebo poškodené časti, a umiestnili ju na strom oproti nášmu rodinnému domu, ktorý voľakedy nasadil spolu s ďalšími stromami okolo rieky Ondrej Štefko s partiou jaskyniarov. Okolie kaplnky sme upravili, nasadili kvety a pristavili lavičku na sedenie. Počas svojej dovolenky na Slovensku kaplnku v lete 2017 vysvätil môj brat páter Peter Dikoš, SVD. Nakoľko bývame na bočnej ulici mimo hlavnej cesty, z okolia kaplnky vzniklo miesto na oddych, rozjímanie a tichú modlitbu, ktoré využívajú nielen členovia našej rodiny, ale aj susedia či mnohí náhodní okoloidúci.“

Štefan Dikoš vo vyššie uvedených riadkoch spomenul aj meno Vladimíra Cingela, ktorý nám o pôvodnej rodinnej drevenici (prvé súpisné číslo 777) povedal viac, vďaka čomu môžeme lepšie odhadnúť približný vek kaplnky: „Podľa všetkého stavali drevenicu ešte moji starí rodičia, Michal a Mária Štefánkovci, v roku 1915, lebo keď sa v roku 2017 búrala, tak tí, čo to robili, povedali, že mala 102 rokov. To bývalo vyryté na trámoch do dreva, kedy sa čo stavalo. Najstaršia sestra Mária má 75 rokov a kaplnku na čele domu si pamätá odjakživa – aj ľudia, čo majú okolo osemdesiatky, si ju tam pamätajú,“ uzavrel svoje rozprávanie pán Vladimír Cingel, za čo mu veľmi pekne ďakujeme. Rovnako sa chceme poďakovať za spoluprácu pri dokumentovaní uvedenej kaplnky aj Martinovi Dikošovi.

Kaplnka Panny Márie na vyšnom konci

Na pekne zrekonštruovanej a upravenej drevenici so súpisným číslom 361 sa na Jánošíkovej ulici na vyšnom konci nachádza približne 80 ročná drevená Kaplnka Panny Márie. Podľa výtvarného spracovania sošky je to Panna Mária Nepoškvrneného Srdca. V drevenici bývajú manželia Štefan a Karolína Laurenčíkovci, ktorí nám o kaplnke ochotne poskytli zaujímavé informácie.

„Bolo to približne pred tridsiatimi rokmi, čo sme začali rekonštruovať tento domček. Kedysi tu bývali dve rodiny. V polovici od cesty bývala rodina Pavla Baláta, v druhej polke rodina Švecovcov. Keď sa opravovalo, rozhodli sme sa, že dáme opraviť aj kaplnku, lebo bola rozsúšená. Vtedy som robil ešte u Milana Ševčáka, žiaľ už nebol. On bol so mnou v Zázrivej u svätka Milky Laurenčíkovej – našej susedky. Volal sa Košarištan. Nevieť či on alebo jeho syn to zrekonštruovali presne podľa starej kaplnky, len Panna Mária zostala stará, teda pôvodná. Pýtal som sa, čo mu dlžím. Povedal, že 500 korún; vtedy ešte neboli eurá. Kaplnka je vysoká 50, široká 30 a hlboká 20 centimetrov, na vrchu sedlovej striešky má krížik. Vnútro kaplnky je okrem sošky Panny Márie vyzdobené pestrofarebnými kvetmi a sviečkou na baterku. Do budúca uvažujeme, že by sme kaplnku zvnútra aj osvetlili – nech svieti celá i v noci,“ zamyslel sa nad vylepšením originálnej kaplnky pán Štefan Laurenčík.

Záverom ešte dodáme, že manželia Laurenčíkovci prispôbujú úpravu a výzdobu kaplnky či už podľa ročných období, alebo sviatkov v roku. Obom ďakujeme sa ochotnú spoluprácu.

TEXT a FOTO Marián Zajac

Šikovní obchod

**pre gazdinky
aj gazdov**

ZÁHRADNÍCKE, CHOVATEĽSKÉ A DOMÁCE POTREBY

Námestie vo Varíne

www.semkovarin.sk

Vyčistili sme si Terchovú

Vážení spoluobčania, milí Terchovci, som veľmi rád a potešený, ako ste zareagovali na pozvánku ohľadom brigády s názvom Vyčistíme si Terchovú 2023, ktorú sme adresovali dobrovoľníkom z radov občanov, školskej mládeže, spoločenských a záujmových organizácií – poľovníkom, rybárom, jaskyniarom, hasičom, holubiarom, združeniu turizmu, futbalistom, lyžiarom, folkloristom, divadelníkom, skautom...

V hojnom počte ste sa v piatok a sobotu, 21. a 22. apríla 2023, zapojili do zmysluplnej akcie, ktorú už tradične organizujeme pri príležitosti Dňa Zeme, tento rok aj s Národným parkom Malá Fatra. Spoločne sa nám podarilo urobiť kus dobrej roboty pri čistení riek, verejných priestranstiev, čím sme si skrášlili našu obec. Vyzbierali sme takmer 20 kubických metrov odpadu. Všetkým, ktorí priložili ruku k dielu, vyslovujem veľké poďakovanie.

Jozef Dávidík
starosta obce

Starosta Jozef Dávidík
so žiakmi Základnej školy

Hasiči zbierajú odpad

Žiaci pri čistení

Oprava turistických chodníkov

Dňa 22. apríla 2023 sa uskutočnil 18. ročník opravy turistických chodníkov po ťažbe dreva a ich prípravy na letnú turistickú sezónu. Údržbu a opravy realizovali priatelia Chaty na Grúni, zanietení milovníci Malej Fatry, v počte 24 z rôznych kútov Čiech, Moravy a Slovenska. Predmetom opráv boli najmä žltý turistický chodník z Vrátnej-výťahu k chate, ďalej modrý turistický chodník zo Starého dvora k chate a zo Štefanovej k chate.

Celá akcia prebehla v dobrej priateľskej i pracovnej atmosfére, ktorú umocnilo aj nádherné počasie a záverečné posedenie pri občerstvení (guláš partia).

TEXT a FOTO Vladimír Vallo

Priatelia Chaty na Grúni
a milovníci Malej Fatry

50. výročie Základnej školy u Gregušov

Dňa 25. februára 1973, teda pred 50 rokmi, sa otvorili brány novopostavenej Základnej školy u Gregušov, do ktorej sa prišli učiť deti z menších a kapacitne nepostačujúcich školských budov od Vyšných Repáňov, z Hornej Tižiny a od Gregušov. Pri tejto príležitosti si žiaci so svojimi učiteľmi pripravili 24. februára 2023 projektový deň, počas ktorého, okrem iného, digitálne odprezentovali históriu školy, zahrali divadelné scény zo školského prostredia, vytvorili nástenku s výtvarnými dielami...

Počas 50-ročnej činnosti školy z jej lavíc vyšlo približne 1 200 absolventov, ktorí sa uplatnili v rôznych sférach života a robia škole i obci Terchová dobré meno. V súčasnosti je areál školy u Gregušov, ktorého súčasťou je aj telocvičňa, zrekonštruovaná a kapacitne rozšírená materská škôlka so školskou jedálňou, elokovaným pracoviskom ZŠ s MŠ Adama Františka Kollára, Školská 86, Terchová.

TEXT a FOTO Marián Zajac

Blahoželanie Anne Krkoškovej

Vedúca nášho ekonomického odboru oslávila 10. marca 2023 nádherné životné jubileum – sedemdesiatku. Pani Anna Krkošková pracuje v Žilinskej nemocnici celý svoj profesijný život, rovných 51 rokov. Pri tejto príležitosti jej chceme zaželať všetko najlepšie, najmä veľa zdravia, lásky a šťastia. Nech sa roky jej námahy, obetavosti, múdrosti a láskavosti, ktoré venovala našej nemocnici, stonásobne vrátia v podobe dní plných pohody a spokojnosti.

S obrovskou kyticou ruží prišli oslávenkyni zablahoželať riaditeľ Žilinskej nemocnice Eduard Dorčík s námestníkom Igorom Stalmašekom, a celý odbor pripravil pre pani Hanku nádhernú tortu. Sme hrdí na náš tím, ktorý v sebe skrýva nielen skvelých zdravotníkov, ale aj výnimočných nezdravotníckych zamestnancov. Ďakujeme!

TEXT A FOTO FNŠP Žilina

S pracovným kolektívom.

Anna Krkošková s vedením
Žilinskej nemocnice

Cyrilo-metodská cesta – kultúra a vzdelávanie bez hraníc

Združenie Európska kultúrna cesta sv. Cyrila a Metoda so sídlom v Zlíne realizovalo s hlavným projektovým partnerom – Miestnym kultúrnym strediskom v Terchovej – ročný cezhraničný projekt Cyrilo-metodská cesta – kultúra a vzdelávanie bez hraníc, ktorý podporil Fond malých projektov v rámci programu Interreg V-A SR-ČR. Projekt bol zameraný na zatriaktivnenie školskej a mimoškolskej výučby o odkaze Veľkej Moravy a zintenzívnenie spolupráce mladej generácie a súčasných umelcov, ktorí sa vo svojej tvorbe systematicky venujú cyrilo-metodskému odkazu.

Témou aktivít bola podpora vedomostí a tvorivej spolupráce s písmom – hlaholiku, prvým písmom vytvoreným Konštantínom-Cyriľom pre zápis staroslovienského jazyka. Vďaka projektu sa pre jeho partnerov uskutočnili dve študijné cesty. Jedna, v septembri 2022, smerovala na Moravské Slovácko (Staré Město, Velehrad, Boršiče, Polešovice), druhá, v novembri, na Slovensko (Skalka pri Trenčíne, Žilina, Terchová). V decembri sa uskutočnili dva tvorivé workshopy so žiakmi 4. ročníkov základných škôl. V ZŠ Františka Horenského v Boršiciach tvorili žiaci s pomocou sochára Daniela Ignáca Trubača a keramikára Karla Žilu kovové stojančeky, papierové škatuľky, keramické kvetináče, sadrové reliéfy a zhotovili tiež svoje mená v hlaholike. Na ZŠ Adama Františka Kollára v Terchovej si žiaci vyrobili s výtvarníkom Jozefom Vydrnákem a akad. sochárom Milanom Opalkom vitráž na okno z iniciálok svojich mien v hlaholike a gravírovali sklenené predmety.

Projekt realizátori ukončili v marci 2023 spoločnou konferenciou v Starom Meste pri Uherskom Hradišti, na ktorej boli predstavené jednotlivé aktivity, putovná výstava a pracovné listy s metodickými pokynmi pre školskú mládež a pedagógov. Pracovné listy „Cesta za písmom s Hlaholníčkom“ sú určené pre deti od 9 rokov. Hravou formou približujú príbeh Konštantína-Cyrila a Metoda i hlaholiku. Keďže boli vydané v limitovanom náklade 1000 kusov (v slovenčine), sú k dispozícii na bezplatné stiahnutie na webovej stránke projektu www.cyril-methodius.cz/cestazapismem

EKCSCM

FOTO František Mucha

CESTA ZA PÍSMOM

s Hlaholníčkom

Žiaci IV.C triedy s výtvarníkmi a triednou učiteľkou

Ordinariát OS a OZ SR oslávil 20. výročie činnosti

Stalo sa tak 2. marca 2023 v Katedrále sv. Martina v Bratislave, kde sa konala slávnostná ďakovná svätá omša, ktorú za hojnej účasti duchovných i svetských predstaviteľov z domova i zo zahraničia slúžil Mons. František Rábek. Ten je ordinárom Ozbroyených síl a ozbrojených zborov Slovenskej republiky od jeho vzniku, čiže od 1. marca 2003, keď bol kánonicky erigovaný vtedajším pápežom Jánom Pavlom II.

Hlavný celebrant vo svojom príhovore najmä poďakoval: „Za všetkých vás, ktorí ste nás korektne prijali a umožňujete, aby sme plnili svoje poslanie. Aby sme prosili o Božie požehnanie do ďalšieho pôsobenia Ordinariátu. Aby nám Boh pomáhal a prinášali sme trvalé ovocie, dôverovali Kristovmu príslubu, že Otec nám dá všetko, o čo budeme prosiť. Nech je ovocím našej služby radosť.“

Súčasťou slávnosti bolo aj požehnanie novej poštovej známky vydanej k tomuto jubileu. Slávnosť následne pokračovala v priestoroch Reduty, sídle Slovenskej filharmónie, spoločenským programom. V rámci neho biskup Rábek ocenil pamätnou medailou Ordinariátu OS a OZ SR viacerých hostí zo štátnej, verejnej a cirkevnej sféry, ktorí sa zaslúžili o rozvoj Ordinariátu a službu v ňom. Medzi ocenenými nechýbali ani dlhoročný riaditeľ Oblastného strediska Horskej záchranej služby Malá Fatra Juraj Ondruš, ktorý v súčasnosti pôsobí vo funkcii zástupcu starostu Terchovej a akademický sochár Milan Opalka.

-tkkbs ; zaj-
FOTO Peter Zimen

Otec biskup František Rábek sa zdraví s hosťami slávnosti

Pamätná medaila

Slávnostná svätá omša v Katedrále sv. Martina v Bratislave

Prípravy festivalu v plnom prúde

Dramaturgia Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej bola v ostatných deviatich rokoch postavená na východiskových myšlienkových bodoch, ktoré programovo rozvíjali tieto kľúčové slová:

2014 – **UNESCO**

2015 – **Jubileá**

2016 – **Kontinuita**

2017 – **Výmena**

2018 – **Legenda**

2019 – **Muzikant**

2020 – **Otcovizeň**

2021 – **K.R.O.J**

2022 – **K.U.M.Š.T.**

Pokiaľ ide o chystaný 61. ročník Jánošíkových dní (2. – 6. august 2023), východiskovým dramaturgickým, respektíve ideovým bodom bude kľúčové slovo (akronym) **M.U.Z.I.K.A.** – s podtitulom **Festival v znamení jubileí.** Akronym, ktorý reflektuje 10. výročie zápisu prvku Terchovská muzika do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO, obsahuje začiatkové písmená slovného spojenia medzinárodné uznanie zdroja intenzívnej krásy autenticity.

Zdôvodnenie konceptu

Osvojovanie si prvkov Terchovská muzika a Jánošíkovská tradícia (od roku 2021 zapísaná v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska), ochranu, rozvíjanie a kontinuitu ich vitality zabezpečuje na lokálnej úrovni množstvo jednotlivcov, zoskupení a niekoľko inštitúcií – s dôrazom na medzigeneračný prenos. Bezpochyby najrozsiahlejšie, a to v celej majestátnosti, žánrovej rozmanitosti a generačnej pestrosti, sa uvedené prvky prezentujú a propagujú počas Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej. Podujatie, ktoré v roku 2023 oslávi 60. jubileum vzniku, charakterizuje od jeho zrodu nielen bohatý multigeneračný program, ale tiež veľký divácky záujem. Dominantné folklórne vystúpenia harmonicky dopĺňa široká ponuka sprievodných akcií – muzikantské dielne, tanečný

dom, ukážky ľudových remesiel, výstavy ľudového aj profesionálneho umenia, workshopy, divadelné predstavenia, audiovizuálne programy... Neodmysliteľnou zložkou Jánošíkových dní býva od augusta 1968 unikátny konský vozový sprievod – s hrdými krojovanými furmanmi a hrajúcimi muzikantmi (55. výročie).

Prvý ročník festivalu sa konal 24. – 25. augusta 1963. Takmer dvadsať tisíc záujemcov videlo vo Vrátnej bohatý program, v ktorom účinkujúci hrali, spievali, tancovali i recitovali. Nezabudnuteľný Viliam Záborský zo Slovenského národného divadla predniesol počas slávnostného otvorenia báseň Jána Botta Smrť Jánošíkova. Plynutím času prešiel festival rôznymi dramaturgickými, programovými, organizačnými a iným zmenami (vrátane názvu podujatia). Nielen z tohto pohľadu sa stal významným rok 1988. Pri príležitosti 300. jubilea narodenia Juraja Jánošíka bola slávnostne odhalená jeho monumentálna socha. Zároveň organizátori prijali rozhodnutie o premiestnení folklórnych slávností z Vrátnej do centra Terchovej. Odvtedy sa hlavné programy konajú v amfiteátri Nad bôrami, ktorý bol verejnosti prvý raz sprístupnený v uvedenom roku 1988. Od leta 1991 majú Jánošíkove dni charakter medzinárodného folklórneho festivalu. Popri nespočítateľnom množstve účinkujúcich z Terchovej, respektíve zo Slovenska sa na ňom za ten čas predstavili súbory, skupiny a sólisti z troch kontinentov (takmer 30 štátov).

Veľkou atrakciou a hotovým magnetom pre tisíce domáчих aj zahraničných účastníkov Jánošíkových dní je konský vozový sprievod. Fascinujúca harmónia i syntéza vizuálneho estetického zážitku, hudby, spevu a miestneho koloritu vie „odzbrojiť“ aj toho najchladnejšieho ignoranta či kverulanta... Rozhodne treba spomenúť i hlbokú symboliku myšlienky sprievodu. Voľakedy konský voz spájala terchovské osady s centrom dediny, ľuďom slúžil na presun do kostola, k lekárovi, na doplnenia zásob potravín... Obyvateľov tak sprevádzal prakticky celý ich život – od narodenia až po poslednú cestu na cintorín.

Vďaka nezlomnej vôli, energii, obetavosti a kreativitě organizátorov boli Jánošíkove dni v Terchovej jednou z mála veľkých kultúrnych akcií na Slovensku, ktoré sa konali aj počas covidovej pandémie v rokoch 2020 a 2021.

Jednotlivé oblasti Slovenska sa nerozvíjali v minulosti rovnako, čo malo za následok vytváranie regionálne odlišného spôsobu života, ako i špecifické črty ľudovej kultúry. Charakteristickým zamestnaním Terchovcov bolo po stáročia pastierstvo a salašníctvo, a tak sa pastierska kultúra zásadným spôsobom premietla aj do miestnej ľudovej kultúry a folklóru. Obec Terchová ležiaca na rozhraní Horného Považia, Kysúc a Oravy, v lone krásnej prírodnej scenérie, patrí medzi tie lokality, kde sú živé rôzne prejavy ľudovej tradície, pričom mimoriadne je rozvinutá najmä hudobná kultúra.

Najstaršie zachované písomné zmienky o terchovskej muzike registrujeme zo začiatku deväťdesiatych rokov 19. storočia. Dostupné pramene uvádzajú, že prvé zoskupenie hudcov bolo z osady Kvočkovia – išlo o Kvočkovskú muziku, takzvanú „terchovskú trojku“. Keďže to boli chýrni muzikanti, dobre ich poznali nielen v Jánošíkovom kraji, ale tiež v širšom okolí. Neskôr

Autorom festivalového vizuálu je dlhoročný výtvarník Jánošíkových dní Ján Novosedliak

sa zásluhou rodov Kvočkovcov, Rechtoríkovcov, Struhárnanských, Kuzmovcov, Balátovcov, Rybárovcov, Meškovcov, Mihovcov, Hanuliakovcov, Turčanovcov, Muchovcov, Bobáňovcov (a iných) terchovská muzika rozšírila do susedných dedín i mnohých oblastí Slovenska (Horné Považie, Turiec, Kysuce, Orava, Považská Bystrica, Prievidza, Topoľčany, Zvolen, Bratislava a okolie, Skalica a inde). Obísť nemožno v tejto súvislosti ani Brno – druhé najväčšie mesto Českej republiky, kde od roku 1954 do konca mája 1993 pôsobil Vojenský súbor piesní a tancov Jánošík (dnes Ondráš). Ako kuriozitu spomenieme predvojnového účinkovanie terchovských hudcov v ďalekej Argentíne...

Podľa slov pamätníkov, ale i na základe záverov početných výskumov vieme, že takmer každá terchovská osada mala kedysi svoju vlastnú muziku s charakteristickým repertoárom aj interpretačným štýlom. Nie je teda žiadna náhoda, že viacerí znalci označujú Terchovú za miesto s najväčšou koncentráciou hudobníkov na malom priestore. „Klasickú drevenú trojku“ (prvé husle, kontra, basička – dvojstrunová basa s autentickým drsným zvukom) neskôr doplnili druhé husle, ktoré hrajú takzvaný terc.

Terchovskí muzikanti sú mimoriadne všestranní a zvyčajne ovládajú hru na viacerých nástrojoch. Bez problémov zvládnu party spoluhráčov v sláčikovej hudbe, vedia hrať na píšťalkách či heligónke. Hoci terchovská muzika disponuje skromným nástrojovým obsadením i harmonickým

sprievodom, nič jej to neuberá na kráse a podmanivosti. Hudobníci tento zdanlivý nedostatok plne kompenzujú hrdelným spevom, čím zvyšujú expresívnosť aj výbušnú silu vlastného muzikantského prejavu.

Hudobný inštrumentár je v Terchovej zastúpený bezdierkovou píšťalkou zvanou koncovka, trúbou z rohu zvierat, husľami, basičkou (violončelom), v novšej ére tiež akordeónom, heligónkou, fujarou-trombitou, drumblou, ústnou harmonikou...

Generálne o Terchovcoch platí, že sa dokážu vynájsť v každej situácii. Keď napríklad neboli k dispozícii hudobné nástroje, zhotovili si ich sami. Pripomeňme aspoň takzvanú terchovskú škatuľovú muziku. Hudobníci, ktorí boli kvôli obžive nútení chodiť na sezónne práce do bližšieho i vzdialenejšieho sveta, si nemohli vziať veľkú batožinu – často ani svoje nástroje. Nakoľko bez muziky dlhšie vydržať nedokázali, mierne si upravili drevené prepravky, do ktorých zbierali úrodu, natiahli na ne struny a hrali... Tieto vskutku originálne nástroje mali často dočasný charakter, a preto sa okrem bás, žiaľ, nezachovali.

Výchove budúcich muzikantov, ale i spevákov a tanečníkov sa v obci a jej okolí dlhodobo systematicky venujú dve základné umelecké školy.

Etnomuzikológovia a skladatelia začali systematickejšie prejavovať záujem o tradičnú terchovskú sláčikovú hudbu od konca 40. rokov minulého storočia. Ako bádatelia či zberatelia tu robili početné terénne výskumy Karol Plicka, Pavol Tonkovič, Tibor Andrašovan,

Alexander Móži, Ladislav Leng, Oskar a Alicia Elschekovci, Ondrej Demo, Svetozár Stračina, Cyril Zálešák, Kliment Ondrejka a ďalší odborníci. Dokumentácia z ich výskumov je uložená v Literárnom archíve Slovenskej národnej knižnice v Martine, archívoch Slovenského rozhlasu (RTVS), Ústavu hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied v Bratislave a inde. Získaná cenná pramenná báza bola ťažiskovým podkladom k vzniku niekoľkých erudovaných štúdií o hudobnej kultúre Jánošíkovho kraja. Fundamentálne poslúži aj pri realizácii chystanej knižnej monografie o terchovskej muzike.

Terénnemu výskumu v miestnych osadách a dokumentácii zvykloslovných prejavov venovali značné úsilie i domáci folkloristi z Terchovej (Miroslav Vallo, František Gažo, Ján Miho, František Mucha, Rudolf Patrníak, Alojz Mucha, Miloš Bobáň, Vladimír Moravčík, Jozef Ďuračka...).

Bezpochyby stojí za zmienku, že terchovská muzika mnohokrát účinkovala – a účinkuje dodnes – v rôznych celovečerných, dokumentárnych, televíznych, propagačných a iných filmoch. Prvý raz sa objavila v legendárnej snímke Jánošík (1935) českého režiséra Martina Friča, s nezabudnuteľným Paľom Bielikom v titulnej úlohe. Kvočkovská muzika napríklad účinkovala v celosvetovo úspešnom filme režiséra Dušana Hanáka Obrazy starého sveta (1972).

Ako je všeobecne známe, v decembri 2013 bol v azerbajdžanskej metropole Baku prvok Terchovská muzika zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu

nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. Odborná komisia ocenila mimoriadne osobitý nástrojový štýl ľudovej hudby, spojený s charakteristickým spevným a tanečným prejavom viazaným na jednu lokalitu a jej širšie okolie. Zároveň ide o dôležitú súčasť kultúrneho posolstva obce, s ktorým sa identifikujú miestni obyvatelia. Terchovská muzika sa tak zaradila k tým prejavom nehmotného kultúrneho dedičstva, v ktorých sa podarilo zachovať dlhodobú, nepretržitú, kontaktnú medzigeneračnú komunikáciu pri ich odovzdávaní a šírení. Všetky uvedené faktory vedú so silným medzinárodným presahom, odborným zázemím, nasadením a entuziazmom folkloristov z Jánošíkovho kraja sa pred desiatimi rokmi podpísali pod spomenuté začlenenie terchovskej muziky do zoznamu UNESCO.

Terchovské jubileá v roku 2023 (výber)

Juraj Jánošík (335. výročie narodenia a 310. výročie úmrtia ľudového hrdinu a „patrona“ Jánošíkových dní)
Adam František Kollár (315. výročie narodenia a 240. výročie úmrtia „slovenského Sokrata, poradcu cisárovnej Márie Terézie pre uhorské záležitosti, riaditeľ c. k. Dvorskej knižnice vo Viedni, riaditeľ všetkých gymnázií v ríši...)
František Balát (125. výročie narodenia chýrneho predníka terchovskej muziky)
Alojz Chvastek (125. výročie narodenia folkloristu, ľudového rozprávača, účastníka vzbury v Kragujevci)
Jozef Stašo (120. výročie narodenia prvého kňaza z Terchovej a trpitela za vieru)
Koloman Kolomi Geraldini (115. výročie narodenia básnika, literárneho kritika a prekladateľa)
Karol Skřípský (115. výročie narodenia a 30. výročie úmrtia renomovaného filmára a fotografa – jedného z priekopníkov autorského filmu v bývalom Československu)
Vladimír Križo (95. výročie narodenia regionálneho historika, publicistu a organizátora športového života)
František Gažo (nedožitá 85. výročie narodenia folkloristu, muzikanta a manažéra)
Darina Kohútová-Hanuliaková (nedožitá 85. výročie narodenia opernej speváčky, pedagogičky, exilovej kultúrnej aktivistky)
Miroslav Vallo (nedožitá 85. výročie narodenia folkloristu, choreografa, muzikanta a tanečníka)
František Garel (80. výročie narodenia a 5. výročie úmrtia folkloristu, muzikanta, športovca)
Ladislav Hanuliak (65. výročie narodenia folkloristu, hudobníka a speváka, člena Ťažkej muziky z Terchovej)
Jozef Mičo (60. výročie narodenia podnikateľa a všestranného propagátora Terchovej)
Arzén (40. výročie založenia hudobnej skupiny, ktorá svojou tvorbou dlhodobo propaguje terchovské ľudové piesne)
Štefan Bitter (15. výročie úmrtia dlhoročného duchovného správcu terchovskej farnosti)
Milan Moravčík (10. výročie úmrtia básnika, publicistu a učiteľa)

- 60. výročie vzniku Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej
- 60. výročie premiéry dvojdielného farebného filmu Jánošík režiséra Paľa Bielika
- 55. výročie vzniku konského vozového sprievodu
- 35. výročie inštalácie sochy Juraja Jánošíka v centre Terchovej
- 35. výročie postavenia amfiteátra Nad bôrami
- 10. výročie zápisu prvku Terchovská muzika do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO

Jubileá slovenských a zahraničných osobností, ktoré sú významne spojené s Terchovou, respektíve propagáciou folklóru, tradícií a zvykoslivia Jánošíkovho kraja (výber)

Samo Chalupka (140. výročie úmrtia štúrovského básnika)
Martin Benka (125. výročie narodenia výtvarníka)
Fraňo Štefunko (120. výročie narodenia sochára, medailéra a pedagóga)
Viktor Kubal (100. výročie narodenia výtvarníka, scenáristu a režiséra – zakladateľskej osobnosti slovenského kresleného filmu)
Viera Gašparíková (95. výročie narodenia etnologičky, folkloristky a spisovateľky)
Jozef Kočíš (95. výročie narodenia archivára a historika)
Juraj Kubanka (95. výročie narodenia folkloristu, choreografa, tanečníka a režiséra)
Mikuláš Galanda (85. výročie úmrtia výtvarníka)
Joanna Goszczyńska (75. výročie narodenia poľskej literárnej vedkyne, slavistky a pedagogičky)
Agnieszka Hollandová (75. výročie narodenia poľskej filmovej režisérky a scenáristky)
Tibor Mahút (70. výročie narodenia folkloristu, hudobníka, všestranného ľudového umelca a oduševneného propagátora terchovskej muziky a Jánošíkovho kraja)
Martin Frič (55. výročie úmrtia českého filmára, režiséra snímky Jánošík z roku 1935, ktorá preslávila Terchovú aj v medzinárodnom kontexte)
Ladislav Leng (50. výročie úmrtia etnomuzikológa, dramaturga, organizátora a pedagóga)
Paľo Bielík (40. výročie úmrtia filmového režiséra, scenáristu a herca – zakladateľskej osobnosti slovenskej kinematografie)
Pavol Gábor (20. výročie úmrtia operného speváka a čestného občana Terchovej)
Michal Dočolomanský (15. výročie úmrtia herca, speváka a moderátora)
Alexander Móži (15. výročie úmrtia etnomuzikológa, hudobného skladateľa a pedagóga)
Cyril Zálešák (10. výročie úmrtia folkloristu, choreografa, hudobníka a pedagóga)

Súvislosti

Hoci folklór sa už dávno stratil zo svojho prostredia spolu s ustupovaním foriem tradičného spôsobu života, vôbec to neznamena, že masívne zanikli piesne alebo tance. Zmenila sa forma ich existencie aj podoba. Staré tradície nesporne oslovujú a inšpirujú i dnes. Dôležité však je, ako s nimi budeme narábať a hlavne, či ich budeme vôbec bližšie poznať. O dôkladnejšie poznanie mnohorakých prejavov ľudových tradícií, ich propagáciu a dôstojnú prezentáciu v domácom i medzinárodnom meradle sa už šesť decénií vytrvalo snažia aj Jánošíkove dni v Terchovej.

Umenie bez tradície je nemysliteľné. Vždy však bude záležať od toho, čo si z tradície slobodne vyberieme. Kým folklór je kultúra, na ktorú sa pozeráme, tradície sú kultúrou, ktorú žijeme. Sebaidentifikácia (stotožnenie) s dedičstvom otcovizne pritom vôbec nemusí byť nútená. Nie je to uniforma navlečená nasilu, ale príjemná domácka žičlivá atmosféra, v ktorej si vnímavý človek chce hovieť čo najdlhšie. Terchovskí muzikanti, speváci a tanečníci vedia takúto čarovnú atmosféru spontánne navodiť nielen na Jánošíkových dňoch či iných akciách doma, ale aj všade tam, kam ich kroky zavedú. V súvislosti s Terchovou je tiež dôležité pripomenúť, že duchovné, hudobné, folklórne, etnografické, výtvarné, literárne, divadelné a filmové tradície obce predstavujú dlhodobu intenzívny zdroj výmeny kultúrnych hodnôt a tvorivej konfrontácie s okolitým svetom.

Pravá identita človeka sa formuje materinskou rečou, zvykmi a nehmotnou (duchovnou) kultúrou, v obkolesení ktorej vyrastá. Toto stotožnenie sa ďalej viaže na „pevninu detstva“, rodný kraj či región. Hodnoty a dedičstvo otcovizne, ktoré človek vyznáva a rozvíja,

sa stávajú jeho spojivkom voči cudziemu. A čím je tlak „cudzieho“ viditeľnejší, hmatateľnejší a intenzívnejší, tým väčší sa človek chce stotožniť s tým, čo považuje za svoje. Lebo to predstavuje jeho obranu, vlastný pocit identifikácie, bezpečia, domova... V plnej miere môžeme uvedené slová aplikovať aj v prípade Terchovcov. Folklorne inšpirácie, ľudové tradície, hrdosť na svoj pôvod sa z ich duše a srdca nevygumujú nikdy. Najmä u muzikantov ide o fundamentálny zreteľ osobnostnej identity, ktorý si starostlivo chráni, stráži a prehľbuje.

Terchovské srdce bolo vždy mimoriadne citlivé na interpretačné majstrovstvo muzikantov, spevákov a tanečníkov z Jánošíkovho kraja. Dokázalo harmonicky biť, keď sa svojho milovaného nástroja chopili ľudia, pre ktorých boli vzťah k otcovizni (dedovizni) a terchovská muzika doživotnou posvätnou kategóriou. Terchová v sebe geneticky vlastní čarovnú silu, ktorá akoby mimo vplyv okolitého sveta štedro a originálne zároveň ponúka tomu istému svetu vlastné posolstvo. Hoci jeho podoba býva spravidla nevyspytateľná, v súvislosti so vzťahom k rodisku však zostáva pôsobivo a úprimne rovnaká. Každý terchovský muzikant či folklorista je inšpiratívne poznačený týmto osudovým vzťahom, pre každého terchovského muzikanta či folkloristu sú ale rodné súradnice životodarnými kúpeľmi, blahodarne poskytujúcimi neustále nové a nové tvorivé sily a energiu na ďalšie interpretácie.

Vzťah k univerzálnym hodnotám kultúrneho dedičstva v Terchovej neodmysliteľne súvisí s akcentovaním historickej kontinuity, ako aj silnou individuálnou identifikáciou s obecným, respektíve tradičným geniom loci (duchom miesta). Harmonicky sa v ňom prepája spolupatričnosť, hrdosť a sebavedomie s autorskou (rodáckou) reflexiou. Konkrétnym výsledkom je prezentácia pестre

škály aktivít s neskrývanou ambíciou ponúknuť svetu Jánošíkov kraj ako interesantné miesto Slovenska, kde (nadväzujúc na bohatú minulosť) zladene koexistuje živá tradičná kultúra s dynamicky pulzujúcou súčasnosťou.

Záverom

Šesťdesiat rokov prichádzajú do Terchovej milovníci ľudového umenia a folklóru z domova i zo sveta, aby sa v rámci Jánošíkových dní – v kulíšach nádhernej prírodnej scenérie – spolupodieľali na jedinečnej, priam magickej atmosfére, ktorá je pre tento festival príznačná od jeho vzniku. A, samozrejme, zo všetkých sveta strán sa pri tom ozýva terchovská muzika.

Kľúčové slovo **M.U.Z.I.K.A.** bude ako východiskový bod (leitmotív) kreatívnym spôsobom premietnuté do dramaturgického konceptu a obsahovej štruktúry 61. ročníka medzinárodného podujatia (2. – 6. august 2023). Zásadne ovplyvní programové bloky nielen v amfiteátri Nad bôrami, ale i na ďalších ôsmich pódiiach (vrátane atraktívnych sprievodných akcií). Cieľom je mnohostranne poukázať na skutočnosť, že prvok Terchovská muzika je plným právom už 10 rokov zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO. A Jánošíkove dni, folklórny festival slávici šesťdesiate jubileum svojho vzniku, toto medzinárodné uznanie zdroja intenzívnej krásy autenticity širokej kultúrnej verejnosti náležite pripomenú!

Peter Cabadaj

šéfdramaturg Jánošíkových dní

Poznámka: 61. ročník Medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni v Terchovej podporil FOND NA PODPORU UMENIA.

Jánošík – legenda oživa

V sobotu 18. marca 2023 sa uskutočnilo vo vysunutej expozícii Považského múzea Jánošík a Terchová (budova Obecného úradu v Terchovej) podujatie Jánošík – legenda oživa, venované 310. výročiu odsúdenia a popravy legendárneho zbrojníckeho kapitána a ľudového hrdinu. Súčasťou programu bolo uvedenie nového krátkeho dokumentárneho filmu, zachytávajúceho životný príbeh Jánošíka a dobu, v ktorej žil. O 10.30, 13.00 a 14.30 h sa v expozícii realizovali hrané scény divadelno-hravého zoskupenia Razca. Príbeh v krátkosti predstavil život terchovského rodáka od jeho narodenia po smrť. Okrem Jánošíka mohli záujemcovia stretnúť i jeho milú Aničku, krčmárku, grófkú z hradu Strečno – a dokonca aj Zubatú...

-red-

Expozícia
Jánošík a Terchová

JÁNOŠÍK – LEGENDA OŽIVA

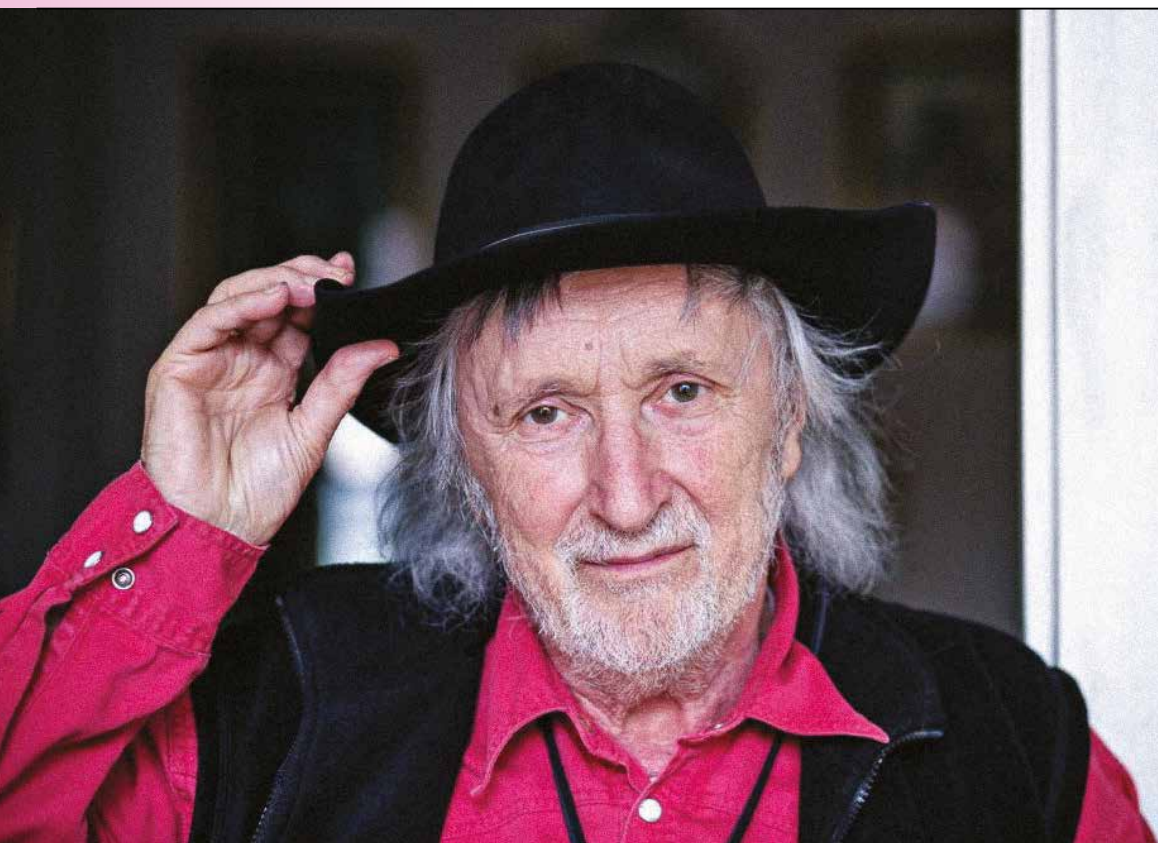
18. 3. 2023 o 10.30, 13.00 a 14.30

Hrdina alebo zloděj?
Legenda alebo skutočnosť?

Špeciálna prehliadka expozície oživená scénkami zo života Juraja Jánošíka prí príležitosti 310. výročia jeho odsúdenia. Súčasťou prehliadky je aj premiéra nového krátkeho dokumentárneho filmu o Jánošíkovi.

Vstupné: základné 6 €, zľavnené: 3 €

POVAŽSKÉ MÚZEUM | Topolová č. 1 | 010 03 Žilina-Budatin | +421 41 500 15 10 | museum@pmza.sk | www.pmza.sk
SVOJOU ÚČASTŇOU NA PODUJATÍ DÁVA NÁVŠTEVNÍK SÚHLAS S VYHOTOVENÍM A ZVEREJNENÍM OBRÁZOVÝCH ZÁZNAMOV.
ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ.

Za Jurajom Jakubiskom

Krátko pred polnocou, v noci z piatka na sobotu 24. februára 2023, zomrel v Prahe vo veku nedožitých 85 rokov renomovaný slovenský filmový režisér, scenárista, kameraman a fotograf Juraj Jakubisko (narodený 30. 4. 1938 v Kojšove).

Nemožné robil skutočným aj bez najmodernejšej techniky – fundamentom všetkého bola jeho bezbrehá imaginácia. Kultový taliansky filmový režisér Federico Fellini raz o ňom povedal: „Nie všetci máme Jurajove oči, ktoré mu dovoľujú vidieť to zázračné, nečakané a fantastické aj v najobyčajnejšej každodennosti.“

Veľký filmový mág Juraj Jakubisko nakrúcal v Terchovej počas roka 1995 svoj dlhometrážny titul *Nejasná správa o konci sveta*. Zásluhou Jožka Miča vtedy poskytol rozsiahle interview našim obecným novinám. Uviedol v ňom aj toto: „Ja som sa vždycky tešil, že mám také iniciálky, že som Juraj J... Jánošík. Keď som hľadal exteriéry pre svoj film *Nejasná správa o konci sveta*, tak som zistil, že kdesi tam hore v terchovských vrchoch je sídlo, v ktorom sa narodil Jánošík. To ma zaujíma viacej než tá lesklá socha, ktorá v Terchovej stojí a okolo ktorej sú rôzne polemiky. Samozrejme, nech tu je, keď nie je nijaká iná, no mohla byť krajšia, monumentálnejšia, že by sa v Tiesňavách chodilo pod ňou. O to ale nejde. Ja si myslím, že jánošíkovská legenda je taká kuriózna, že sa veľmi ťažko vysvetľuje vo svete. Všade sa prekladá „el bandito“, my však hovoríme nie, náš Jurko je zbojník, no všetci ostatní zas „bandito“... Ale to sú tie slovné hračky. Z môjho pohľadu ide o kus histórie, ktorú som prežíval ako dieťa, keď sme sa hrávali na Jánošíka, alebo keď sme sa hrávali na Nemcov a Rusov a každý chcel byť Rusom. Podobne sme sa hrali na pandúrov a nikto nechcel byť pandúrom,

každý chcel byť len a len Jánošíkom. Legenda je spojená s tým, aké rozprávky nám o nej rozprávali a ako sme to vtedy cítili. V časoch, keď nebolo televízie ani dostupnej literatúry, to bol proste náš hrdina. Ako školák som sa ho naučil maľovať, ba ešte som Jánošíka i nadsadil – tie vypchané ramená. Takže takáto bola moja predstava... Je to ohromná legenda, na ktorej Terchová stojí a na ktorej by mohla ešte väčšmi, keby tu bol rozvinutý turistický ruch. Ak má niekto zaujímavú legendu, ktorá bola mnoho ráz umelecky aj inakšie stvárnená a je fascinujúca, to je obrovský magnet. Všetky hrady, zámky, čo som vo svete videl, priťahovali svojou legendou. To Terchová má a navyše má tiež nesmierne zaujímavú krajinu. Nenájdu sa veru tak rýchlo končiare, hole, tiesňavy, vodopády... Veď preto som v Terchovej nakrúcal aj svoj film *Nejasná správa o konci sveta*.“ (1995) Doplníme ešte, že režisérov štáb bol vtedy ubytovaný niekoľko týždňov v Hoteli Diery na Bielom Potoku.

Česť pamiatke slovenského režiséra 20. storočia Juraja Jakubiska!

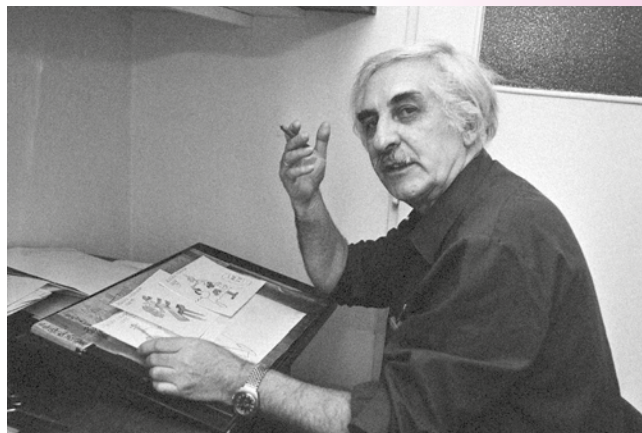
Peter Cabadaj

Storočnica narodenia Viktora Kubala

Dvadsaťateho marca 2023 uplynulo sto rokov od narodenia nezabudnuteľného výtvarníka, karikaturistu, humoristu, scenáristu a filmového režiséra Viktora Kubala (zomrel 24. 4. 1997 v Bratislave).

Rodák zo Svätého Jura, zakladateľská osobnosť slovenskej animovanej tvorby, mal hlboký vzťah k Terchovej, kam chodieval už od svojich detských liet. Nemohlo ísť teda o žiadnu náhodu, že náš prvý celovečerný kreslený film **Zbojník Jurko** (1976) vychádzal z dôkladných znalostí zobrazovaného prostredia. „Túto postavu“ – uviedol pred rokmi Viktor Kubal – „som si vôbec nemusel vymýšľať, pretože to bola moja srdcová téma. Veď už svoj prvý film som chcel nakrútiť o Jánošíkovi... Zbojníka Jurka som robil dva a pol roka, alebo koľko. To však nie je podstatné. Vždy si nakreslím záber, očíslujem ho, napíšem si, koľko bude mať metrov, koľko obrázkov. Tak píšem, píšem a zrazu zistím, že už mám pol hodiny... Tak som nakreslil asi 45 tisíc obrázkov a ďalších 600 pre pozadie. A medzitým, týždeň čo týždeň, cesty do Terchovej, aby som si naskicoval potok, strom či skalu, aby to bolo vskutku terchovské.“

Storočnica narodenia Viktora Kubala dôstojne zarezonuje aj v programe chystaného

61. ročníka medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni (2. – 6. august 2023).

-pc-
TASR

Štyridsať rokov od úmrtia Paľa Bielika

Hádám ani netreba pripomínať, že Paľo Bielik (11. 12. 1910 Banská Bystrica – 23. 4. 1983 Bratislava) stvárnil titulnú postavu Jánošíka v rovnomennom filme českého režiséra Martina Friča. Ikonická celovečerná snímka mala ohromný divácky úspech. Len v roku uvedenia filmu do kín (1936) ho videlo takmer sto miliónov záujemcov, pričom do roku 1980 dielo premietli v 32 štátoch!

Paľo Bielik, zakladateľská osobnosť slovenskej kinematografie, sa do Terchovej po rokoch vrátil, aby tu podľa vlastného námetu a scenára nakrútil širokouhlý farebný kinohit Jánošík I., II. (1962 – 1963). Konkrétna predstava o dvojdielnej snímke dozrela po všakovakých peripetiách do zhmotneného tvaru až začiatkom šesťdesiatych rokov. Dôležitým impulzom k tomu bolo 250. jubileum úmrtia ľudového hrdinu. Autorka knížnej monografie o Paľovi Bielikovej Petra Hanáková uvádza, že „po ôsmich rokoch od načrtnutia prvej konkrétnej idey filmu púšťa sa teda Bielik konečne do svojho teraz už výpravného farebného veľkofilmu. Dodnes nezodpovedanou, aj keď viac-menej virtuálnou otázkou zostáva, ako by tento film vyzeral, keby sa režisérovi podarilo nakrútiť ho skôr. Akú podobu by mal Jánošík bez autorovej skúsenosti s medzičasom nakrútenými filmami Štyridsať štyri a Kapitán Dabač.“ (2010)

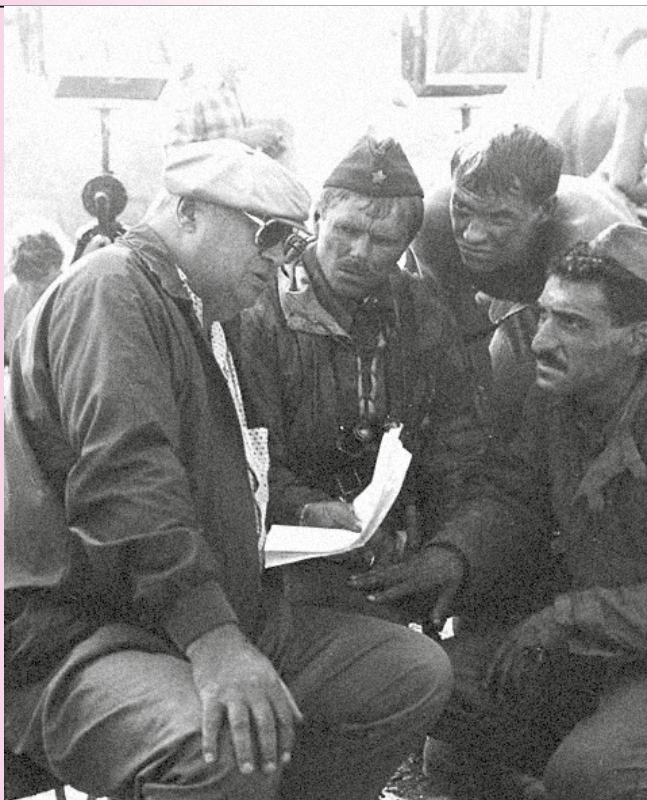
Titulnú rolu v Bielikovom dvojdielnom filme stvárnil neherec (lekár-chirurg) František Kuchta a účinkovala

v ňom plejáda zvučných mien – Ctibor Filčík, Jozef Kroner, Andrej Bagar, Martin Ťapák, Dušan Blaškovič, Ondrej Jariabek, Lucia Poppová, Vilma Jamnická, Magda Husáková-Lokvencová, František Dibarbora, Viliam Záborský, Karol L. Zachar... Dnes žijú z hereckých protagonistov už len Vojtech Brázdovič (stvárníľ Ilčíka), Juraj Sarvaš (kapitán pandúrov Bučko), Vlado Černý (malý Jánošík) a Marek Ťapák (malé dieťa, Jánošíkov braček). Ako komparz si vo filme zahrlo 17 terchovských mládencov a chlapov.

Štyridsiate výročie úmrtia nezabudnuteľného filmového režiséra, scenáristu a herca Paľa Bielika si v Terchovej pripomenieme v priebehu jesene.

-pc-
TASR

Ruský režisér vojnových filmů Jurij Ozerov při komunikaci s herci

Oldřich Janoch vtedy...

...a dnes

Vzpomínka na Vrátnou dolinu

Má vzpomínka sahá necelých padesát let dozadu. V roce 1974–1976 jsem absolvoval základní vojenskou službu. Na přelomu srpna a září 1974 byl náš dělostřelecký oddíl (3 baterie, kolem 100 vojáků) odvelen z Bratislavy do Vrátné doliny a pod Strečno na natáčení. Dělali jsme kompars do hraného dokumentárního seriálu Komunisté, který točil ruský režisér Jurij Ozerov. Jeho nejznámějším snímkem je epopéje Osvobození o průběhu II. světové války, která se skládá z pěti velkofilmů.

Naše role spočívala v tom, že jsme vyfasovali uniformy Wehrmachtu a byli posláni „zlikvidovat“ skupinu slovenských a francouzských partyzánů. Režisér řídil bojové scény z kabiny lanovky přes radiové stanice. Já jsem měl tu smůlu, že jako spojař jsem musel během výstupu pod lanovkou vynést na zádech 15 kg radiostanici a v ruce 10 kg náhradních zdrojů. Kopec vyšla celá baterie pěšky až nahoru, kde končila lanovka (cca 24 lanovkových sloupů). Ještěže dožrály borůvky, aspoň jsem se cestou nahoru mohl něčím občerstvit... Jako spojař s radiostanicí RM10 jsem na záběrech nesměl být viděn, takže jsem si ve filmu nezahrál.

Nahoře na Strečně byl za nás památník padlým francouzským partyzánům. Tehdy jsme byli informováni, že francouzská vláda přispívá 10 tis. franků ročně na údržbu. Pamatuji se na jednu scénu s Jurajem Kukurou. Ten hrál velitele uvedených partyzánů a byl namaskovaný téměř k nepoznání. Vykřikl poctu: „Vive La France!“ My ostatní jsme měli volat: „Vivat, vivat, vivat!“, neboť se údajně snímal i zvuk. Nakonec však byla scéna z filmu stažena, protože Kukura emigroval do Německa a z ideologických důvodů nemohl účinkovat v komunistickém filmu.

Celé natáčení trvalo asi 14 dní. Spali jsme ve stanech na břehu Váhu. Kromě nás dělali kompars i ruští vojáci. Když s námi chtěli hrát fotbal, museli jsme jim půjčit tenisky. V noci spali na holé zemi. Vzpomínám si, že nad ránem byla tenkrát docela zima. Ale rádi jsme se „obětovali“. Těšilo nás, že jsme mohli vypadnout z kasáren...

Zavzpomínal Oldřich Janoch ze Zlína
FOTOARCHÍV autor

Jurij Ozerov – Filmografie – žánrová – FDb.cz
Jurij Ozerov | Biografie | ČSFD.cz (csfd.cz)
<https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/32743-jurij-ozarov.html>

Poznámka: Spomienku Oldřicha Janocha uverejňujeme bez akýchkoľvek jazykových, štylistických a redakčných zásahov.

Štefan Uher – filmár európskeho rangu

Medzinárodne uznávaný režisér Štefan Uher (4. 7. 1930 Prievidza – 29. 3. 1993 Bratislava), od ktorého úmrtia uplynulo koncom marca tridsať rokov, nakrúcal v Terchovej počas roka 1972 film **Javor a Juliana**. Scenáristu diela Alfonza Bednára, známeho literáta, inšpirovali slovenské ľudové balady. Hudbu zložil fenomenálny Ilja Zeljenka, titulné role muzikantov stvárnil Gustáv Valach, Martin Huba a Juraj Kukura. Film mal premiéru 2. marca 1973, čiže pred päťdesiatimi rokmi.

Svetoznámy Miloš Forman – držiteľ dvoch Oscarov – nazval Štefana Uhru „Jánom Krstiteľom Československej novej vlny.“ Ide vskutku o jedinečnú umeleckú osobnosť, ktorej celkový význam prekračuje rámec jednej disciplíny, jedného druhu kumštu a tvorí fundament slovenskej kultúry. Osud režiséra Uhru je podobný osudom iných našich umelcov a intelektuálov – z jednoduchých vidieckych pomerov sa vyšvihli na pódia veľkých medzinárodných festivalov a dosiahli nielen domáce, ale i medzinárodné ocenenia a uznania. Istotne oprávnené možno konštatovať, že Uherove hrané filmy patria k zásadným opusom európskej kinematografie druhej polovice minulého storočia a ich režisér k jej

klúčovým reprezentantom (Slnko v sieti, Organ, Panna zázračnica, Tri dcéry, Génius, Keby som mal pušku, Javor a Juliana, Kosenie Jastrabej lúky, Pásla kone na betóne).

Životný príbeh Štefana Uhru je tiež správou o úspechu. Nevychli sa mu však ani pochemúrne dni, depresie, keď váha každého záberu, rozhodnutia o definitívnom tvare dialógu vyústili v mlčanie a dlhé týždne a mesiace neistoty. Insider Václav Macek ho v monografii trefne označil za „symbol generácie, ktorá celý aktívny tvorivý život prežila v zajatí totalitnej moci.“ Môžeme byť právom hrdí, že tento výnimočný filmár nakrúcal aj v Terchovej.

-pc-
TASR

Ocenenie knihy Vášeň zvaná film

Publikácia Jožka Miča *Vášeň zvaná film* získala v súťaži Kniha Horného Považia 2022 – kategória odborná literatúra pekné druhé miesto. Gratulujeme.

-red-

Cestami veľkých historických postáv

V poľskom meste Wrocław sa 19. apríla 2023 konalo veľké podujatie na podporu cestovného ruchu. S prednáškou o Jurajovi Jánošíkovi na ňom vystúpil Jozef Mičo.

-red-

Veronika Hajasová

**folkloristka
(17. 6. 1965 Žilina –
19. 3. 2023 Terchová)**

Od konca roka 2005 uverejňujeme na stránkach obecných novín stručné medailóny výrazných postáv Terchovej. Pri ich publikovaní uplatňujeme princíp časového hľadiska – od 17. storočia dodnes. Deväťdesiatou štvrtou osobnosťou v rámci nášho dlhodobého seriálu je Veronika Hajasová. Biografické údaje i spomienky oslovených ľudí zabezpečil Marián Zajac.

Či sa už tomu človek bráni, alebo nie, vstupujú mu do spomienok blízki ľudia. Akoby boli naozaj prítomní, veď ak by sme sa niekedy priveľmi snažili, azda by sme sa ani nebránili ich dotyku. Niekedy je to sen, inokedy len záblesk, no všetky tie bytosti sa správajú v našom srdci tak, akoby naň mali vyárendované právo a akoby nás nikdy neopustili. Niečo také cítim v súvislosti s Veronikou Hajasovou, ktorá nás po dlhej, ťažkej a zákernej chorobe predišla do večnosti. Ako zvykne hovoriť jeden turčiansky básnik, zapadne sláva, zásluhy a mená budú zabudnuté. Nadíde čas, keď ostane len dielo a jeho tvorca už nebude dôležitý. Zatiaľ však takýto čas neprišiel. Aj preto dnes vieme, že tvorca je rovnako dôležitý, ako ním vykované dielo, vyoraná brázda na roli zachovania kultúrneho dedičstva. Veď dielo je príslušnou osobnosťou determinované! Práve z toho dôvodu si pripomíname odchod dobrého človeka, vzácnjej ženy, ktorá inšpiratívne zasiahla do životných príbehov mnohých kolegov, priateľov, známych...

Narodila sa rodičom Adamovi a Márii Repáňovcom. Mala dve sestry – staršiu Evu a mladšiu Zuzanu (zomrela). Základnú školu vychodila v Terchovej-ústredí (1971 – 1980),

v rokoch 1980 – 1984 študovala na Strednej priemyselnej škole drevárskej vo Zvolene, ktorú úspešne absolvovala maturitou. Vzápätí začala pracovať v podniku Drevoindustria Varín, neskôr bola zamestnaná v Ocelových konštrukciách v Terchovej (Vyšné Kamence). V roku 1988 vstúpila do manželského zväzku s Vincentom Hajasom, s ktorým mala troch synov – Martina, Michala (krátko po narodení zomrel) a Lukáša. Veľkú radosť jej robili vnuk Dávid a vnučka Violka.

Agilná Veronika Hajasová bola dlhoročnou členkou Dedinskej folklórnej skupiny Terchová, s ktorou reprezentovala rodnú obec doma i v zahraničí. S folklórom bezprostredne súviselo aj šitie krojov (najmä mužských) a hra na obľúbenej heligónke i klávesovej harmonike.

Krutá smrť empatickej Veroniky Hajasovej hlboko zasiahla nielen jej najbližšiu rodinu, príbuzných, kamarátky a kamarátov, ale i mnohých folkloristov, kultúrnych pracovníkov a milovníkov ľudového umenia Jánošíkovho kraja.

„Naša ‚teta‘ – tak sme ju volali hádam všetci v súbore Chotár. Bola naša vedúca, kamarátka, *partáčka* a pre niektorých aj druhá mama. Nikto sa s ňou nenudil, vedela poradiť, pomôcť, občas aj pokarhať... Vždy to ale myslela v dobrom. Pokiaľ ide o zážitky s ňou, smiali sme sa tak, až sme plakali. Teraz plačeme zas, ale kvôli tomu, že nám bude veľmi chýbať. Zostanú nám všetkým na ňu nezabudnuteľné spomienky. Určite môžem napísať za členov súboru obrovské ĎAKUJEME za všetko, čo nás naučila a čo pre nás robila.“ (Eva Kullová, rodená Krištofiková)

„S tetou som mal veľa zážitkov, či už v rámci vystúpení, alebo aj osobnom živote. Už ako malý som tancoval v súbore Chotárik, kde rozvíjala môj talent a lásku k folklóru. Nadovšetko som si ju vážil, bola dobrý človek a vedela ma povzbudiť v neistých chvíľach. Som vďačný, že som mohol byť jej žiakom. Teta bude chýbať nielen mne, ale i celému súboru – od tých najstarších až po malinkých. Bola nielen učiteľkou, ale i druhou mamou, ktorá vedela vypočuť a nasmerovať v živote. Touto cestou by som sa chcel tete Veronike v mene celého súboru Chotár poďakovať, že nás naučila tancovať a spievať. Spravila z nás jednu veľkú rodinu, ktorá na ňu nikdy nezabudne.“ (Martin Repán)

„Veroniku Hajasovú som poznal ako nesmierne aktívnu a zanietenú osobu – či už to bolo na poli folklóru, alebo obecného zastupiteľstva našej obce, v ktorom pracovala osem rokov. Vychovala veľa folkloristov, vybavila množstvo vecí. Pri tom nikdy nesmel chýbať jej typický humor, s ktorým išlo všetko ľahšie. Ďakujem jej za všetko, čo pre Terchovú urobila. Vážim si to.“ (Jozef Dávidík)

„Veroniku Hajasovú si budem pamätať ako veselú, odvážnu a obetavú ženu, ktorá zasvätila život udržiavaniu, zveľaďovaniu a zachovaniu našich tradícií a kultúrneho dedičstva. Bola dobrou kamarátkou, kolegyňou, účinkujúcou, režisérkou, členkou programovej rady medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni a vedúcou terchovských folklórnych súborov Chotárik a Chotár. Bude nám chýbať.“ (Rudolf Patrnciak)

Na poslednej ceste Veroniku odprevádzala terchovská muzika, speváci, tanečníci, nadšenci a obdivovatelia vyobliekaní v terchovských krojoch, z ktorých mnohé sama ušila...

Čeť pamiatke Veroniky Hajasovej!

Peter Cabadaj

FOTOARCHÍV rodina Hajasovcov

FOTO František Mucha

Veronika Hajasová v Stražnici (1985)

So svojimi folklórnymi deťmi

Fašiangová

Zo života školy

Velkonočná atmosféra v materskej škôlke

Škôlkari v obecnej knižnici

Na vychádzke

Po telesnej výchove

Ľstiaci na lyžiarskom výcviku v Krušetnici

Turnaj žiakov prvého stupňa vo florbale

Terchovskí slávici

SLÁVIK SLOVENSKA 2023 – školské kolo ZŠ s MŠ A. F. Kollára Terchová

Dňa 24. apríla 2023 sa konalo v Terchovskej galérii umenia školské kolo spevacej súťaže v interpretácii slovenskej ľudovej piesne Slávik Slovenska 2023. Na súťaži sa zúčastnilo viac ako 40 žiakov 1. – 9. ročníka ZŠ s MŠ A. F. Kollára Terchová.

Porota, ktorá pracovala v zložení Mgr. Renáta Opalková, Mgr. Katarína Peknušová a Mgr. Danko Rybárová, rozhodla, že do okresného kola spevacej súťaže Slávik Slovenska 2023 postupujú víťazi jednotlivých kategórií Stela Martinusíková (3.A – I. kategória), Terézia Šupicová (6.A – II. kategória), Adam Meško

(7.B – III. kategória). Súťažiacich na klavíri sprevádzala Mgr. Zuzana Patrnčiaková (38 súťažiacich) a Andrej Dostál.

Ďakujeme zástupcovi starostu obce Terchová Mgr. Jurajovi Ondrušovi za jeho účasť – divácku podporu školského kola Slávika Slovenska 2023.

ZŠ s MŠ A. F. Kollára
FOTO Mgr. Katarína Peknušová

Pokrmý voňajúce jarou

Jar so sebou prináša aj do kuchyne nové a svieže vône. Zoznam jarných ingrediencií pre chutné pokrmy by bol dlhý, zamerajme sa preto len na dve z nich – špargľu a bryndzu.

Špargľa je lahôdková zelenina, ktorá sa v našich zemepisných šírkach kedysi používala len v reštauračných zariadeniach vyšších cenových skupín. Vo väčšej miere sa u nás začala používať na prípravu pokrmov až na prelome tisícročí. Sám som jej obľúbenosť zažil najmä medzi nemeckými gurmánmi, keď som v rokoch 1994 až 1996 pôsobil v Slovenskej kolibe na predmestí Berlína – vo Wildau. Použitie špargle v gastronómii je typické pre koniec apríla a celý máj.

Bryndzu azda nemusím našim čitateľom zoširoka predstavovať. Ide o charakteristický slovenský potravinový produkt, na ktorom boli vychované generácie našich predkov. Výroba májovej bryndze je typická pre jarné obdobie po Ďurovi (24. apríla), keď sa miešali ovce a vyhánali na pašu. Preto radšej načriem do detských liet a zaspomínam si na časy, keď z nás detí boli mladí pastieri, ktorí aktívne pomáhali okolo domáceho gazdovstva.

Máj nie je len lásky čas, kvitnutia čerešní a ostatných ovocných stromov. V minulosti, keď sa ešte súkromne gazdovalo, choval sa dobytok – kravy, teliatka, ovce, jahniatka, kone a malé zrieďatka. Mláďatá prichádzali na svet zvyčajne koncom zimy. Začiatkom mája sme tento statok začínali pásť na spoločnom pasienku. U nás vo Vadičove bol taký zvyk, že keď išiel statok na jar prvý raz z maštale von, tak cez prah sa dala tenká retiazka, aby sa dobytok držal na paši celý čas pohromade a nepotratil sa. Keď sme následne išli cez dvor, tak sa ešte pokropil svätenou vodou a okadil dymom z bahniatok, čo boli posvätené na Kvetnú nedeľu. Pastier, keď vyhánal prvý raz statok z dvora, musel mať vrbový prút neolúpený z kôry. Keby bol olúpaný, kravy, ovce by sa mu trčili... Prút musel večer doniesť domov a dať ho do *šparungu* na chlieve. Pastier, keď išiel na pasienok, dostal od domácich ešte merindu, čiže desiatu. Tá pozostávala buď z varených vajec, varenej domácej klobásy, alebo praženice s domácou klobásou. Na zapitie bola kryštálovo čistá voda. K tomu sa ešte pribalil venček uvitý z kvetov čerešne, jablone, hrušky a slivky. Venček sa volal *kukučky*.

Toľko zo zvykov a spomienok na moje detské pastierske časy. Teraz si môžeme predstaviť jedno jarné voňavé menu, v ktorom sa objaví aj niečo z vyššie spomenutých produktov.

Čistenie a príprava čerstvej špargle ku pokrmom, ktoré budeme pripravovať

Špargľu si chytíme do prstov a od hlavičky ju celú ošúpeme. Spodok špargle odrežeme o 1 až 2 cm, následne dáme variť do vody, ktorú osolíme, pridáme kryštálový cukor, maslo a varíme 15 minút.

Predjedlo – májová bryndza na listoch medvedieho cesnaku

Suroviny: bryndza, maslo, listy medvedieho cesnaku, gazdovský chlieb, pažitka

Príprava: Do misy dáme bryndzu, maslo, trochu soli a vyšľaháme do peny. Podávame na dezertnom tanieri, na ktorý dáme na sucho opečenú hrianku, ktorú prekryjeme listami medvedieho cesnaku. Na takto pripravené listy nastriekame ozdobnou trubičkou chutnú májovú bryndzovú penu.

Polievka – špargľový krém

Suroviny: špargľa čerstvá (jeden zväzok), maslo, hladká múka, muškátový kvet, čierne mleté korenie, mlieko, žltok, soľ, kryštálový cukor, petržlenová vňať, voda

Príprava: Z tuku a múky pripravíme svetlú zápražku, pridáme mletý muškátový kvet. Za stáleho miešania zalejeme vlažným vývarom zo špargle a zvolna varíme približne 30 minút. Ku koncu varenia pridáme čierne mleté korenie, mlieko a 12 percentnú smotanu. Krátko varíme a precedíme cez husté sitko. Do precedenej polievky pridáme špargľu nakrájanú na malé kúsky, a ešte krátko varíme. Nakoniec polievku zjemníme maslom a žltkom rozmiešaným v mlieku. Dochutíme polievkovým korením a soľou. Pri podávaní posypeme petržlenovou vňaťou.

S voňavou medvedieho cesnaku.

Hlavné jedlo – teľací steak „KOLIBA“ so šparglou

Suroviny: teľacie stehno, olej, soľ, čierne mleté korenie, múčne maslo, špargľa, šunka, údený oštiepok, maslo, sójová omáčka, vývar

Príprava: Z teľacieho mäsa nakrájame steaky, vyklepeme, osolíme, okoreníme, naložíme do misy s olejom a odložíme na hodinu do chladničky. Potom na rozpálenú panvicu dáme pripravené steaky. Keď sú upečené, pridáme do výpeku múčne maslo a podlejeme vývarom. Následne dáme na steaky plátky šunky, špargľu a prekryjeme nastrúhaným oštiepkom. Takto pripravené steaky pokvapkáme maslom a zapечieme v rozpálenej rúre. Dochutíme sójovou omáčkou. Podávame na teplom tanieri s novými varenými zemiakmi posypanými pažítkou.

Malý bonus na záver. Zo špargle si môžeme pripraviť ešte nasledujúce jednoduché a zdravé pokrmy: **studené predjedlo** – šunková rolka so špargľou; **teplé predjedlo** – špargľa so strúhankou a maslom; prípadne **hlavné jedlo** – viedenský rezeň so špargľou.

Bude aj bryndza...

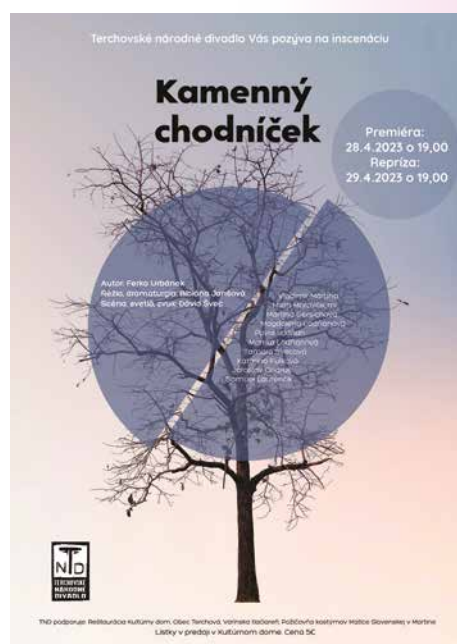
Voňavý jar a dobrú chuť praje Emil Zajac
FOTO Marián Zajac

Terchovské národné divadlo informuje

Terchovské národné divadlo ukončilo 28. a 29. apríla 2023 inscenáciou Kamenný chodníček svoju 9. divadelnú sezónu. Známa hra Ferka Urbánka o mladej horlivej láske, zlomených srdciach a sedliackom ľstivom rozume obohatila repertoár TND o ďalší klenot slovenskej klasiky. V máji TND „previedlo kamenným chodníčkom“ divákov na Divadelnej Opatovej, na domácom javisku bude chodníček opäť stáť cez vianočné sviatky.

Jubilejná 10. sezóna Terchovského národného divadla sa začína v septembri. Bude plná divadla, prekvapení a osláv.

Bibiána Janšová

Náročná sezóna Pavla Michálka

Zimná aj lyžiarska sezóna je už pomaly za nami, a preto sa môžeme obzrieť i za výkonmi nášho pretekára Pavla Michálka. Súťažnú sezónu začal na pretekoch v rakúskom Saalbach-Hinterglemm na podujatí s názvom Mountain attack. Išlo už o 25. ročník tejto náročnej súťaže s medzinárodnou účasťou. Celkovo sa tieto preteky považujú za jedny z najnáročnejších v spomenutej alpskej krajine.

V kategórii Tour obsadil Pavol Michálek 65. miesto z 243 pretekárov, ktorí danú trať dokončili. Pre Pavla to boli obzvlášť ťažké preteky, nakoľko sa konali v januári, čo predstavuje pre našinca možnosť tréningu na snehu v trvaní iba jedného mesiaca. Aj keď sa svedomito pripravoval počas celého roka, uvedená skutočnosť predstavuje dosť veľký hendikep voči pretekárom z alpských krajín, ktorí môžu trénovať na ľadovcoch mesiace pred štartom. Ďalšími pretekmi bol nočný Night Challenge na Malinom Brde, kde vo svojej kategórii Open skončil Pavol na 3. mieste. Najnáročnejšou akciou avšak boli Bokami Západných Tatier – trojdňové medzinárodné preteky dvojíc, keď priemerná denná etapa má prevýšenie cez 2 300 metrov a dĺžku 20 kilometrov. Pavol spolu s Marekom Golúchom z Liptovského Mikuláša obsadil 33. miesto.

Najlepší výsledok dosiahol Pavol na päťbojových pretekoch Liptov Ride, kde súťažil v časti skialp a freeride v štafete s reprezentantom SR v kanoistike na divokej vode Kamilom Kaniščákom (časť bicykel, beh a kajak). Táto ich spolupráca vyústila do víťazstva v kategórii dvojíc.

Pavlovi Michálkovi ďakujeme za skvelú reprezentáciu v tomto náročnom športe a prajeme mu ďalšie úspešné a vydarené sezóny.

Peter Hanuliak
FOTOARCHÍV Pavol Michálek

Zaberačka na trati

Pavol Michálek na najvyššom stupni vpravo

V plnej zbroji

Terchovskí lyžiarri vo výsledkoch

Mladí terchovskí lyžiarri Jozef Šupica, Šimon Lysičan a Matúš Gembeš dosiahli počas uplynulej sezóny na lyžiarskych svahoch viacero hodnotných výkonov a výsledkov.

Jozef Šupica z Martinček Racing Academy obsadil v celkovom poradí Slovenského pohára 15. miesto, v disciplíne Super-G skončil na 9. mieste. V seriáli Liptovského pohára sa darilo Šimonovi Lysičanovi a Matúšovi Gembešovi z MB Ski club Žilina. Obaja skončili v celkovom hodnotení na stupni víťazov – Šimon na druhom a Matúš na treťom mieste. Matúš Gembeš pridal na majstrovstvách Slovenska ešte 10. miesto v slalome.

Naším lyžiarom držíme palce aj v budúcej sezóne.

TEXT a FOTO MB Ski club, MR Academy

Zľava: Milan Lysičan, Šimon Lysičan, Matúš Gembeš, Vladimír Gembeš

Jozef „Dodo“ Šupica

Veľkonočné stolnotenisové turnaje

Po trojročnej pauze spôsobenej pandémie sa tento rok opäť uskutočnili turnaje žiakov a dospelých v stolnom tenise. Dňa 5. apríla 2023 si v telocvični ZŠ v ústredí zasúťažili žiaci a 15. apríla, pre zmenu, dospelí. Pre žiakov bol pripravený 9. ročník, pre dospelých už 19. ročník. Organizačne turnaje zabezpečoval Stolnotenisový klub Terchová.

Žiackeho turnaja sa zúčastnilo desať tenistov. V dievčenskej kategórii zvíťazila Mária Tichá pred Júliou Chrapčiakovou, medzi chlapcami bolo poradie nasledovné: 1. Andrej Tichý, 2. Tomáš Zajac, 3. Tomáš Komačka, 4. Marek Chabada, 5. Adam Meško, 6. Matúš Kúdělčík, 7. Matej Gembeš, 8. Patrik Mahút.

Ocenení vo štvorhre

Medzi dospelými si v dvojhre prvé tri miesta podelili: 1. Peter Herud, 2. Ján Štefko, 3. Dagmar Gallová. Štvorhra priniesla poradie: 1. Ján Štefko, Kamil Galvánec; 2. Dagmar Gallová, Ján Cabadaj; 3. Boris Lopušán, Ján Rybovič.

O rok sa vo veľkonočnom období tešíme na jubilejné ročníky turnaja, na ktoré už teraz všetkých srdečne pozývame.

TEXT a FOTO Stolnotenisový klub Terchová

Žiacka kategória stolných tenistov

Ocenení v dvojhre

V spoločnosti Mareka Rodáka (uprostred)

Traja Terchovci v Londýne

Dňa 24. februára 2023 sme sa s chalanmi vybrali na futbal do Londýna – Jozef Rogoň, Andrej Opalka a Ján Ondruš. Po dlhších debatách sme sa zhodli, že chceme vidieť tú najlepšiu ligu sveta – anglickú Premier League. Pôvodne sme mali zakúpené lístky na dva zápasy, no po zážitku z prvého sme sa rozhodli, že si ešte doplatíme za ďalší „match“.

Leteli sme z Viedne. Po príchode sme sa ubytovali a išli hneď na prehliadku krásneho štadiónu Arsenalu Londýn – Emirates stadium. Štadión „kanonierov“ vyzerá perfektne, škoda len, že sme ho zažili bez fanúšikov. Po prehliadke sme sa presunuli do hotela, kde sme sa najedli a pomaly sa začali presúvať na prvý zápas Fulham Londýn vs. Wolverhampton Wanderers. Cestou z metra sme kráčali ešte asi 15 minút, po ktorých sa nám ukázal jeden z najstarších štadiónov na svete Craven Cottage, otvorený v roku 1896. Jeho kapacita je síce „len“ okolo 25 tisíc miest, no atmosféra bola vynikajúca. Videli sme aj nášho gólmána Mareka Rodáka, ktorý sa s nami po zápase „chalupárov“ stretol i osobne. Konečný výsledok zápasu bol 1:1. Po zápase sme sa vrátili späť do hotela, aby sme si oddýchli a vyspali sa po náročnom dni.

Na druhý deň po raňajkách nasledoval presun na štadión West Ham United London Stadium, ktorý bol otvorený v roku 2012. „Kladivári“ na ňom hostili Nottingham Forrest. Zrazu sme boli na obrovskom štadióne, ktorý má kapacitu 60 000 miest, čo bol oproti Fulhamu veľký rozdiel. Zápas bol zo začiatku nudný, až kým domáci nezačali hrať naplno a strelili po sebe tri rýchle góly. Zápas sa skončil 4:0. Pre fanúšika krásny výsledok, a zvlášť pre nás, čo už možno nikdy kladivárov neuvidíme.

Po skončení zápasu sme mali objednaný taxík, ktorý nás previezol naprieč Londýnom na náš posledný zápas. „Eagles“ z Crystal Palace hostili FC Liverpool. Prišli sme tesne pred začiatkom. Štadión Selhurst Park Stadium (otvorený v roku 1924) bol podobný futbalovému stánku FC Fulham – síce starší, ale za to vypredaný. Atmosféra u domácich bola neuveriteľná! Dokonca až taká, že sme sa nedostali ani na svoje miesta, a tak sme fandili v kotle s domácimi „rowdies“... Nakoniec nepadol ani jeden gól, takže zápas sa skončil 0:0; nám ale stačilo, že sme videli v akcii hráčov, ktorí vyhrali Ligu majstrov v drese Liverpoolu.

Všetkým fanúšikom futbalu, a hlavne Premier League, by som odporučil navštíviť aspoň jeden zápas. Je to veľký zážitok!

TEXT a FOTO Jozef Rogoň

Nachystaní na jarné odvety

Začala sa nám druhá polovica futbalovej sezóny a v klube veríme, že nadviažeme na všetko pozitívne z jesene a poučíme sa z nedostatkov. Prípravka a mladší žiaci trénovali neustále bez prestávky celú zimu – mladšia a staršia prípravka sa nám neustále rozrastá, preto sme sa prihlásili na viaceré turnaje v Žiline. Je to však iba základná súťaž a ak by sa nám podarilo vyhrať pohár celkovo, bola by to pre túto kategóriu veľká motivácia postúpiť do celoslovenského kola.

Mladší a starší žiaci odohrali niekoľko prípravných zápasov a sú nachystaní zabojsť o vyššie priečky tabuľky. Spoločná príprava dorastu a mužov sa začala o niečo neskôr. Odohrali sme viacero prípravných zápasov na umelej i živej trávě. Dorast dopĺňame aj staršími žiakmi, aby bola väčšia konkurencia a posun vo výkonoch i v tabuľke. K mužom sme v zime priviedli pár posíl – sú to bývalí hráči, ktorí už obliekali náš žltó-zelený dres. Prvé zápasy jari naznačili, že s nimi by sme mohli uhrat dobré výsledky, ktorými by sme zamútili boj o postupové priečky do vyššej súťaže. Preto pridte povzbudiť naše tímy, hlavne na domáce zápasy. Všetkých fanúšikov pozývame v duchu hesla „dobrovoľne na Sihlu!“

FK Terchová

Traja Terchovci na štadióne Fulhamu

63. ročník Jánošíkovej valaštičky

V nedeľu 5. marca 2023 sa na zjazdovke v Pasekách konali populárne detské verejné preteky v lyžovaní a snowbordingu. Viac o nedávno skončenom ročníku tradičného podujatia, na ktorom sa okrem pretekania aj spomínalo, prezradil jeho organizátor Michal Weiner.

„Organizačne Jánošíkovu valaštičku zastrešovala RAW Vrátna, ktorej sa na preteky prihlásilo 174 detí. Vďaka dobrovoľníkom a počasiu mala organizácia spád a celkový dojem bol výborný. Tento rok sme si aj zaspomínali na zakladateľov pretekov – Eugena Weinera, Alojza Matuška a, samozrejme, na môjho spolupokračovateľa Vlada Rieckeho, ktorý nás, žiaľ, minulý rok náhle opustil. Zo zaujímavostí by som spomenul, že sme rozdali viac ako dvesto pirôžkov, vypilo sa päťdesiat litrov čaju a udelilo dvesto medailičiek. Absolútny najrýchlejší čas dosiahla pretekárka z klubu UNIZA Žilina Jela Ritnošíková, a tak jej meno pribudne na Jánošíkovu valaštičku.

Lyžiarske stredisko Vrátna Malá Fatra nám poskytlo zjazdovku Leitner a svoje priestory v Pasekách. Všetkým sa chcem poďakovať a zároveň vás pozývam na 64. ročník.“

-zaj-
FOTO Michal Weiner

Spoločné fotenie

Hral Jánošík hokej...(VI.)

na skale vysokej, hokejka mu spadla do vody hlbokaj. Táto známa terchovská pesnička so športovým podtextom by mohla byť pokojne hymnou našich hokejistov. Možno si povieť, ale veď Terchovci hokej nehrajú. Budeme oponovať. Už z nadpisu je jasné, že tento zimný šport má pod Rozsutcom dlho a pevne zapustené korene.

Máj pre športového laika nevyzerá na prvý pohľad ako hokejový mesiac, avšak zainteresovaní fanúšikovia čierneho gumového čuda vedia, že práve máj je obdobím hokejových majstrovstiev sveta a popri tom prebiehajú v kanadsko-amerikej NHL aj lúte súboje play-off o Stanley cup. Na spretrenie hokejových chvíľ pri sledovaní uvedených podujatí pri televíznych obrazovkách vám preto v našom seriáli prinášame interesantné spomienky na terchovský hokejový „starovek“, ktorý si ešte mnohí pamätajú. Ich úlohou je okrem posilnenia obsahu historických prameňov a povedomia o terchovskom hokeji aj posilnenie svalstva bránice, tak potrebnej pri udržiavaní veselej nálady. Nech sa páči, milí čitatelia, môžete začať posilňovať pri spomienkach v podaní Viktora Valla a Petra Cabadaža.

TEXT a FOTO Marián Zajac

Hokej a klziská v Terchovej pred 65 rokmi

Každoročným príchodom mrazov sa začala terchovská mládež tešiť na najkrajšiu zimnú hru – hokej. Učenie do školy išlo vtedy bokom. Bolo treba na klziskách rovnať terén, robiť snehové mantinely, večer a ráno klzisko polievať vodou z rieky, a hlavne bolo treba klzisko strážiť, aby ho neprajníci v noci neposýpali popolom...

Chlapci sa grupovali v „mužstvách“ podľa bydliska v jednotlivých častiach dediny. Každá skupina bola pomenovaná či už podľa názvu miestnej časti obce, alebo podľa „prezýviek“ lokálneho názvoslovie.

„Guličkovci“ mali klzisko na dnešnej Jánošíkovej ulici, nachádzajúcej sa v centrálnej časti obce pri rieke Vrátnanka, za dnes už neexistujúcim objektom – obchodom drogerie. Zvláštnosťou tohto klziska bolo, že sa pre jeho nerovný terén hralo polovicu zápasu do kopca a polovicu zápasu z kopca...

Bratia „Hanuliaci“ (Jožko, Viktor, Marcel, Václav) mali klzisko „Za piovarom“ na dnešnej Školskej ulici. Ešte v jeseni zahradili jarok, ktorý im tiekol cez dvor, a mali ako jediní „súkromné“ klzisko.

Pri škole mali klzisko „Židi“, ktorí ale využívali aj školské klzisko. Zaujímavé je, že nikto s týmto pomenovaním sa v mužstve nenachádzal. Nemalo to logiku.

Slnko svieti, hokej láka....

Na mieste terajšej pošty, dnešná ulica sv. Martina, mali klzisko „Cigáni“. Aj toto klzisko „vynikalo“ zvláštnosťou, lebo v jeho priestore sa nachádzal drevený elektrický stĺp, ktorý bolo treba „obkorčuľovať“...

Na vyšnom konci sa na rieke Vrátnanka nachádzalo klzisko mužstva „Sokol medzi jarky“. Iný názov, ak vôbec nejaký mali, si nepamätám.

Tréningy bývali každý deň poobede. Kondička sa okrem iného naberala každodenným korčuľovaním po zamrznutej rieke z Terchovej na Nižné Kamence a naspäť. Zápas, ktoré sa na klziskách hrávali, neboli súčasťou žiadnej „horskej ligy“. Ako sa mužstvá dohodli, v takom termíne hrali. O bitky medzi aktérmi zápasov nebola núdza. Vlastne bol zázrak, že sa to vždy končilo iba „nejakými“ modrinami alebo rozbitým okom, respektíve hlavou...

Peňazí na výstroj v rodinách veľa nebolo, a tak každý hral v tom, čo pozháňal. Puky boli zo začiatku z „krabičiek“ od krému na topánky, neskôr sa už hralo s pukmi za 2 koruny. Korčule boli prevažne „gvintáky“ (gvint – nárečovo závit), ktoré sa k „bagandžiam“ prisukruťovali kľúčikom. Zásobovateľmi hokejok boli prevažne chlapi z dediny, ktorí pracovali na stavbách a vyrezávali ich z preglejok. Takéto hokejky však boli veľmi ťažké, preto si ich niektorí strúhali zo zahnutých konárov stromov... Chrániče predstavovali písanky zasunuté pod tepláky, šťastnejší našli na poválach po starých mamkách kapce s tvrdými sárkami. Chránič sa dal vyrezať aj zo starej podložky pod chomúť...

Pre slabý výstroj sa pri zápasoch aplikovala v pravidlách terchovská špecialita. Platilo pravidlo tzv. „zdviháka“ – iba po kolená. Hráč pri strele na brankára mohol puk zdvihnúť iba do výšky kolien, t. j. asi 50 cm, aby sa gólman nezranil. V neskorších rokoch už bolo u našich hokejistov vidieť aj „kupované“ hokejky, chrániče či korčule-kanady. Je takmer zázrakom, že v takýchto podmienkach sa niektorí chlapci hokejovo presadili na školách alebo v učilištiach.

Viktor Vallo

Winter Classic v Struhárni

Lusknutím prsta a mihnutím oka sa presunieme v čase o takmer 50 rokov dozadu. Zabudnime ale na všetky technické vymoženosti dnešnej ultramodерnej éry. My sme vtedy počítače, internet, mobilné telefóny, sociálne siete, MP3, streamovacie služby, umelú inteligenciu... nepoznali ani nepotrebovali. Okrem prirodzenej inteligencie na terchovský spôsob nám bohato stačili dva vysielacie kanály federálnej Československej televízie, z ktorých ten druhý „chytil“ v horských osadách Hornej Tižiny a Struhárne len málokto. Boli to časy, keď v priebehu dlhých a mrazivých zimných mesiacov hrávali chlapci z Panskej lúky a od Gregušov na rôznych možných aj nemožných ľadových plochách svoje – „na život a na smrť“ – struhárňanské „elklasiká“.

Federálnu televíziu som nespomenul iba tak.

Práve ona nám umožnila vôbec prvýkrát v živote vidieť v akcii slávnych hokejistov z kanadsko-amerického NHL. Písal sa 9. september 1976 a Československo senzačne porazilo na historickom prvom ročníku Kanadského pohára hviezdami nabitým tím „krajiny javorového listu“ 1:0 gólom Milana Nového. So zatiaľným dychom (a zväčša bez vedomia spiacich rodičov) sme od polnoci do skorého rána pozerali priame televízne prenosy zo zámoria, boli hrdí na naše reprezentačné mužstvo – a nevyspatí chodili do školy u Gregušov. Hádam každý chcel byť Petrom alebo Mariánom Šťastným, niektorí famóznym brankárom Vladimírom Dzurillom. Veru, nevedeli sme sa dočkať najbližšej zimy, keď nebo zošle haldy snehu a bude „páliť nás na lícach horúci mráz“...

Päť „hokejových sezón“ (1976–1980) sme hrávali neľútostné hokejové derby zápasy Panská lúka verzus Gregušovia. Spôčiatku sa „mastilo“ na hlavnej cestnej komunikácii pri dnešných potravínach Jednota (vtedy ešte budova nestála), odvetá bola u Gregušov spravidla pri dome, kde bývali chlapci Ďurkovci. Zápasy na hradskej mali, ako to zvykne v živote bývať, svoje výhody aj nevýhody. Medzi výhody rozhodne patrilo, že aktermi duelu mohli byť aj hráči, ktorí nevedeli korčuľovať, respektíve nemali korčule. V priebehu dňa totiž cestári lopatami z korby „vetriesky“ zamrznutú cestu posypávali „bohviejakým sajrajtom“, čo korčuľari, samozrejme, radi nemali...

Mnoho ráz sa ale stalo, že nám dobrosrdeční cestári dejisko konania hokejového súboja nechali čisté.

Duely na hradskej so improvizovanými brámkami (kombinácia kameňov so zamrznutým snehom alebo zvyškom posypu) boli také bojovné a vášnivé, že neraz aj osobné autá či dokonca autobus zastavili, aby sme mohli dokončiť rozohranú akciu (buď s pukom, alebo loptičkou)... Vari ani netreba uvádzať, že frekvencia vtedajšej cestnej premávky s tou dnešnou nemala vôbec nič spoločné.

Hoci o draftoch sme nechyrovali a žiadnych koučov nemali, súpisky oboch našich hokejových tímov boli skoro vždy plné. Raz sa dokonca stalo, že Gregušovcom prišli v rámci vianočných vakácií „posily spoza veľkej mláky“.

Ich mená neuviedim, naznačím len, že išlo o kreatívneho útočníka zo Žiliny a dvoch defenzívne ladených borcov z južnej Moravy, ktorých rodičia pochádzali zo Struhárne.

Keďže na oboch stranách bolo čoraz viac hokeja chtivých labužníkov, odhrnutá štátna cesta s vysokými snehovými „mantinelmi“ začala byť na zápasy priúzká a nebezpečná. Veď si len predstavte, že niekedy prišlo až dvadsať chalanov (4 hokejové pätky), nikto nechcel chytať, striedať ani „zohrievať“ treštnú lavicu (žiadna nebola), rozhodcu ani hľadača strateného puku nemal chuť robiť nik – a všetci túžili hrať od vidím do nedovidím. No a škodovky či „žiguliaky“ vytrubovali, nervózni šoféri meškajúcich autobusov ziapali a ľudia v nich cestujúci nám spoza skla ukazovali hrozné gestá, my sme si na malej ploche zavádzali, stratil sa prehľad o spoluhráčoch aj súperoch (kto za koho hrá), do toho rodičovské výkriky z okolitých dvorov: „aspoň sa hybaj domov najesť, ty lajdák!“... Slovom, pravá hokejová idylka, ktorú si takí hráči z NHL nikdy vychutnať nemohli.

Posledný kliniec do rakvy éry cestného hokeja na Panskej lúke a u Gregušov bol napokon pribitý pred vianočnými sviatkami 1978. „Gregušovský prezident“ (tak ho volala jedna susedka) a prvý „sponzor“ terchovského hokeja (tak ho volám ja) Tóno Ondruš vtedy priniesol z Martina, kde robil v Strojárnach, chlapcom od Gregušov „pod stromček“ hokejové prilby, chrániče a rukavice. Dovtedy čosi nevidané a neslýchané! Mládencom z Panskej lúky bolo hneď jasné, že ich „odveký“ rival s takouto výbavou už hrať zápasy na ceste nebude. „Manažéri“ museli urýchlene hľadať a predovšetkým nájsť riešenie. Ako najvhodnejšia alternatíva sa ohľadom „nového hokejového štadióna“ vynorila skalopevne zamrznutá „žaborina“ (jazierko) na rozhraní Panskej lúky a Gregušov, čo v praxi značilo, že ani jeden zo súperov nemohol jednoznačne tvrdiť, že hrá na domácom ľade...

Hokejisti z Panskej lúky dobre vedeli, že na klzisku proti korčuľarsky zdatnému a výstrojom kompletne zabezpečenému protivníkovi veľa šancí na víťazstvá vo „winter classic“ mať nebudú. O to viac, že niektorí chalani stále nedisponovali korčuľami ani „fabrickými“ hokejkami... Jeden pamätný zápas však „vyhrali“ na nulu. Stabilný brankár a opora Panskej lúky Jano Vojtek si vyrobil originálne „betóny“ z veľkých vriec na zemiaky, ktoré dôkladne naplnil slamou. Keď s vypätím všetkých síl dorazil na ihrisko a postavil sa do bránky, nebolo v nej hádam ani centimetra voľnej škáročky. Chlapci od Gregušov skúšali na flegmaticky stojaceho Jana všelijaké finty, tvrdé i technické strely, tečované puky, blafáky, kombinácie v presilovkách, hru do tela... Márnosť nad márnosť, nič im nepomohlo. Figliar Jano Vojtek bol doslova a do písmena nepriestrelný. Gól by zrejme neinkasoval dodnes a „reprezentácia“ Panskej lúky napokon odchádzala z ľadu ako víťaz pamätného derby, v ktorom išlo ako vždy „o všetko“.

Keď tak nad tým po takmer 50 rokoch rozmýšľam, kladiem si otázku, kde boli vtedy skauti vyhľadávajúci mladé hokejové talenty. Jožko a Milan Ďurkovci, Peter Lysičan, Jano Dubeň, Lojzo a Jožko Martinčekovci, Jano Vojtek mohli pokojne hrať aj inde ako na „žaborine“ kúsok od svojich obydľí. Žiaľ, nestalo sa tak...

Na sviatok Troch kráľov 1981 prišiel (už nebohý) Lojzo Martinček s nápadom zahráť si ešte raz – „jako onehdy“ – hokej na ceste. Rýchlo sme sa dali dokopy. Bez korčúl i chráničov, v baraniaciach, vlnených rukaviciach, „prešivakoch“, hrubých štrikovaných svetetroch a s jedným pukom odohralo desať mládencov emocionálne vypätý zápas pri školskej jedálni u Gregušov. Celkové skóre ale dôležité nebolo, lebo sme všetci vedeli, že ide o labutiu pieseň našich „hokejových kariér“, bezstarostných zimných radovánok i čarovných detských liet...

Peter Cabada

